

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
ОДИНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина друга

Стенограма пленарного засідання
7 лютого 2024 року

Київ 2024

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ОДИНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина друга

*Стенограма пленарного засідання
7 лютого 2024 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Середа, 7 лютого 2024 року)

Частина друга

Виступ Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки ЖОЗЕПА БОРРЕЛЯ	...7
Виступи уповноважених представників депутатських фракцій і груп	...14
Прийняття постанов Верховної Ради України:	
«Про звільнення Буглака Ю.О. з посади члена Центральної виборчої комісії»	...23
«Про відставку Міністра у справах ветеранів України Лапутіної Ю.А.»	...28
Заява депутатської групи «Довіра»	...33
Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку»	...35
Прийняття в першому читанні за основу із скороченням наполовину строків підготовки до другого читання проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану»	...43
Прийняття Постанови Верховної Ради України «Про зміни у складі Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань підготовки проекту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації»	...44
Заява депутатської фракції політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»	...45

Внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу	...46
Прийняття в першому читанні за основу із скороченням наполовину строків підготовки до другого читання проекту Закону України «Про внесення змін до статті 281 Цивільного кодексу України щодо збереження генофонду Українського народу»	...51
Прийняття в першому читанні за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо митного оформлення біометану»	...52
Прийняття Закону України «Про організацію належного рівня медичного забезпечення Збройних Сил України»	...55
Внесення змін до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» щодо продовження терміну дії мораторію на виконавчі провадження, заходи примусового виконання рішень та порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств	...57
Прийняття в першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо діяльності Національного музею Голодомору-геноциду»	...58
Заява депутатської фракції політичної партії «Слуга народу»	...60

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
7 лютого 2024 року, 10 година 28 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вельмишановні колеги, прошу зайняти свої місця, щоб ми були готові до зустрічі високого гостя.

Шановні колеги, вкотре прошу зайняти свої місця.

Сергію, будь ласка, покличте шановних колег.

Шановні колеги, слава Україні!

Шановні народні депутати, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Звертаю увагу, що згідно з прийнятою Верховною Радою України постановою усі присутні на пленарному засіданні не повинні поширювати інформації щодо його початку, перебігу та прийнятих у парламенті рішень раніше ніж через годину після оголошення перерви у пленарному засіданні. Я прошу всіх колег неухильно дотримуватися прийнятого українським парламентом рішення та відповідально поставитися до забезпечення безпеки єдиного законодавчого органу нашої держави.

Шановні колеги, у разі повітряної тривоги буде оголошено перерву у пленарному засіданні і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття, яка розміщена на робочому місці кожного з вас.

Шановні народні депутати, сьогодні вперше ми маємо честь вітати у залі пленарних засідань Верховної Ради України Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки пана Жозепа Борреля та членів делегації. Прошу привітати *(Оплески)*.

Вельмишановні народні депутати, гості, за парламентською традицією я пропоную розпочати нашу роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Слава Україні! Героям слава!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні народні депутати, сьогодні вже 714-й день повномасштабної варварської збройної агресії російської федерації проти України. Ворог продовжує безперервно обстрілювати мирні міста і села нашої

держави, активно застосовуючи, в тому числі й балістичне озброєння. На всі ці підступні атаки окупантів у нас чітка відповідь: дух українського народу не зламати.

Щодня ми платимо надвисоку ціну за захист нашої свободи і демократії від загарбників. Велика шана і вдячність всім, хто зараз зі зброєю в руках боронить суверенітет і незалежність України, всім, хто звитяжно працює для фронту і нашої перемоги.

Схилимо голови у хвилині мовчання перед нашими воїнами, які поклали найцінніше – своє життя за мирне європейське майбутнє України та вшануємо світлу пам'ять усіх мирних громадян, які загинули внаслідок злочинних дій російської держави – терориста.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановний пане Високий представник! Шановні члени делегації! Дозвольте від імені Верховної Ради України висловити слова глибокої вдячності Європейському Союзу та особисто вам за солідарність та непохитну і дієву підтримку України у протистоянні російській збройній агресії. Ви один із перших ще в квітні 2022 року відвідали нашу країну з візитом, і з того моменту невпинно підтримуєте її, постійно проводячи ґрунтовну адвокаційну роботу на різних рівнях. Ми дуже високо цінуємо всі види підтримки з боку наших європейських друзів – від політичної та дипломатичної до військової та економічної.

За ці майже два роки повномасштабної агресії Україна подолала значну відстань на шляху до членства нашої держави в Європейському Союзі. Рішення Європейської Ради про початок переговорів щодо вступу України до ЄС є доказом того, що ми обрали вірний курс і добре працюємо задля досягнення цієї мети, робимо це з чітким розумінням, що цього потребує насамперед український народ.

Ми надзвичайно вдячні всім лідерам держав – членів Європейського Союзу за консенсусне рішення про ухвалення пакета підтримки для України у розмірі 50 мільярдів євро. Це потрібна і довгоочікувана фінансова підтримка нашої країни, яка допоможе нам у боротьбі.

Також хочу наголосити, що безумовним пріоритетом для України є забезпечення сил оборони та їх здатності протистояти ворогу. Ми вдячні Європейському Союзу та його державам-членам за надання Україні військової допомоги. Практична реалізація спільного плану ЄС та прискорення поставок артилерійських боєприпасів в Україну – це те, що допоможе досягти справедливого миру, забезпечить територіальну цілісність України та, зрештою, безпеку на всьому європейському континенті. Дякуємо, що ви послідовно проводите необхідну роботу задля нашої спільної мети та перемоги як у державах – членах ЄС, так і в європейських інституціях.

Шановні колеги народні депутати, маю честь і велику приємність запросити на трибуну Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки пана Жозепа Борреля. Прошу привітати *(Оплески)*.

ЖОЗЕП БОРРЕЛЬ, *Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки*. Шановний пане Голово! Шановні народні депутати України! Пані та панове! Для мене велика честь знову бути тут з вами. Дякую, що тут є прапор Європейського Союзу. Це мій шостий візит до Києва за час мого перебування на посаді і четвертий з початку повномасштабної війни. Це місто, яке за останні 10 років є усвідомлено більш європейським, ніж будь-яка інша столиця на континенті. Юрій Андрухович, книги якого зараз перекладаються багатьма європейськими мовами, написав, що Київ виграв кастинг на сценарій найкращої з усіх революцій – Революції, як це звучить вашою мовою, Гідності. Десяту річницю Революції Гідності ви нещодавно відзначили.

Я чудово розумію, що за цю революцію ви заплатили велику ціну та продовжуєте платити. Багато героїв вашої Революції Гідності пізніше загинула на фронті, борючись з російським окупантом за вашу свободу, як, наприклад, Роман Ратушний, активіст, який боровся з корупцією. Йому не виповнилося навіть і 25 років. Деякі із ваших солдатів б'ються на передовій вже приблизно два роки, хоча путін сподівався, що це не триватиме й тижня, минуло два роки, а вони все ще там. Це герої битви за Київ, коли росію зупинили за 8 кілометрів від цієї будівлі, це герої Харкова, і всі в Європі про це знають. Ви відбили напад, маючи лише стару радянську зброю, ще без західної допомоги. Ви зробили це завдяки мотивації вашої армії і вашого народу. І тепер ви звільнили половину території, яку захопила росія, розблокували Чорне море. Знаю, в кожному звільненому місті ваші люди з радістю вітали ваших солдат. І та радість була такою ж сильною, як і страждання, яких вони зазнали. Так було в Бучі, я знаю, бо я це бачив. Люди бачили смерть, руйнування, неприкриті масові поховання. Війна забрала багатьох людей. Дозвольте мені кількох згадати. Вікторія Амеліна – лауреат літературної премії Європейського Союзу. Вона також збирала докази воєнних злочинів росії. Замість того, щоб десь шукати безпеки, поїхала на схід України, щоб увічнити історії людей, які живуть в окупації. А там російська ракета, подібна до тих, що летіли на Київ минулої ночі, вбила її, коли вона обідала у популярній піцерії. Вона стала мішенню російської війни і пішла від нас у 37 років, занадто рано. Я кажу про неї, але не можу назвати всіх жертв, всіх героїв цієї війни, бо таких трагедій, як трагедія Вікторії Амеліної, дуже багато, і всі вони нагадують нам, за що бореться український народ.

Українські солдати завжди знають, за що вони воюють. Вони борються за свободу свого народу і своєї землі. А російські солдати не знають, за що вони воюють. Українські солдати воюють за своє існування, за життя своїх родин, за коханих, за майбутнє своїх дітей, за свою свободу та культуру, за те, щоб українська мова не замовкла, щоб ваші книжки, як і книжки Вікторії, не залишилися недописаними.

Ви знаєте, де проходить реальний кордон? Сьогодні кордон України з росією – це лінія фронту. Але це не тільки поле битви. Це лінія політичного фронту між світом, де панує право і свобода, і світом, де можновладці нав'язують

свою волю своєму суспільству й іншим країнам. Це лінія фронту між демократією та авторитарним правлінням. Україна отримає перевагу в цій війні на знищення, що буде значним і важливим спектром для Європи.

Знаю, ми завдячуємо вам у цій боротьбі, оскільки це дуже важливо для безпеки Європи (*Оплески*). Це не просто риторичне твердження, це реальність. Безпека України є величезним внеском у безпеку Європи загалом. І найкраще, що ми можемо – це зробити Україну частиною Європейського Союзу (*Оплески*).

Як ви знаєте, Європейський Союз – це не військовий альянс. Євросоюз був побудований навколо економіки. Його метою було зняти конфлікт шляхом перемовин та компромісів. І це спрацювало: після двох жахливих світових воєн минулого століття на просторі ЄС встановився мир, що триває вже майже 80 років. Антагонізм між європейськими старими імперіями зник, кордони стали невидимими. Але це призвело також і до того, що багато європейців забули, що світ може бути жахливим, де сила має якісь переваги, вирішили, що мир встановлюється сам собою, що це природний стан речей. На жаль, це не так. Важливо розуміти, що геополітичні аспекти у світі продовжуються, що природний стан речей – це боротьба великих гравців – потужних держав. І росія, яка не може позбутися своїх імперських ілюзій, вважає саме так. Ось чому ваша війна стала для Європи пробудженням. Від 24 лютого 2022 року докорінно змінилися наші думки і мислення. Ми всі зрозуміли, наскільки жахливим і насильницьким є наш світ. Але тепер нам необхідно змінити всю інституційну структуру Європейського Союзу, щоб адаптувати її до нової геостратегічної реальності. Тепер задача ЄС не встановлення миру між його членами, а спротив викликам на його кордонах.

Два роки тому, 6 січня 2022 року, я їздив на Донбас. Вже тоді росія накопичувала свої війська на кордоні. А в Києві я тоді зустрівся з вашим Прем'єр-міністром, який під час нашої розмови в його кабінеті запитав мене: «Коли вони нападуть на нас, а вони нападуть, чи підтримаєте ви нас, ви надасте нам зброю, щоб ми могли себе захистити?». Я ніколи не забуду цього питання. Я ніколи у своєму житті не забуду того моменту, коли мене він запитав: «Ви нам допоможете?», бо тоді не міг дати йому чіткої відповіді. До того Європейський Союз ніколи не надавав військової допомоги країні, яка перебуває у стані війни. Але за кілька тижнів почалося вторгнення, і ми відреагували безпрецедентно. Євросоюз і досі зберігає єдність. Ми вже надали вам – я кажу про те, що вже передано, що є не обіцянкою, а реальністю, – військову допомогу на суму 28 мільярдів євро, а загалом – на суму майже 90 мільярдів євро. Лише минулого тижня країни – члени Європейського Союзу, як ви знаєте, погодили ще один пакет допомоги на суму 50 мільярдів євро, щоб забезпечити вам передбачуване фінансування заробітних плат, пенсій та функціонування держави, бо перед вами стоїть задача одночасно виграти війну і здобути мир (*Оплески*).

Дозвольте мені також сказати, що президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн і президент Європейської Ради Шарль Мішель також заслуговують на слова вдячності, бо вони потужно попрацювали над тим, щоб це рішення було

ухвалено країнами-членами. Тепер рішення має бути прийнято Європейським парламентом, погоджено Європейською комісією до кінця цього місяця, в чому я вас запевняю (*Оплески*).

Але я знаю, що вам потрібно більше. Як я вже сказав, це мій вже шостий візит до України. Нам необхідно змінити парадигму підтримки України. Ми маємо перейти від надання підтримки вам «стільки, скільки знадобиться» до позиції – надавати Україні «усе, що для цього буде потрібно» (*Оплески*). Не «як довго», а «чим треба», бо це питання тривалості, і чим скоріше, тим краще. А для того, щоб це потребувало менше часу, підтримка має бути міцнішою, за будь-якої ціни, аби Україна досягла перемоги.

Ми повинні спростувати думку, що Україна не може перемогти. Я чую цей сигнал поразництва. Мовляв, навіщо продовжувати підтримувати Україну, якщо вона не може перемогти. Але це неправда! У своїй історії росія програла багато воєн (*Оплески*). А тим, які кажуть, що західна підтримка не триватиме довго, що необхідно якось примирюватися з путіним, я зараз, стоячи тут перед вами, представниками українського народу, дуже виважено хочу сказати, що вони помиляються. Вони помилялися у 2022 році, помиляються й сьогодні, тому що путін задекларував, що хоче завершити цей конфлікт якомога швидше, але на його умовах: денацифікація, демілітаризація, знищення, руйнування. Це такий путінський рецепт для України. А що це означає? Одне слово – здатися. Він постійно демонстрував, що не вдаватиметься до перемовин з доброї волі та ще й не дотримується тих угод. Він чітко сказав, що ця війна ведеться проти усього Заходу. Тож сьогодні нам треба не шукати шлях примирення, а пам'ятати уроки, які ми засвоїли з 2022 року. Треба уникати повторення помилок і подвоїти зусилля там, де ми мали успіх.

Погляньмо правді в очі: у 2023 році росія не досягла жодного прогресу на полі бою. Натомість ваші сухопутні війська успішно підірвали панування росії в повітрі над лінією фронту і прорвали блокаду чорноморських портів. Ви змусили росію вивести більшу частину свого флоту з окупованого Криму, відновили експорт зернових, блокаду яких була припинено не через домовленість, а завдяки вашій роботі та реалізації ініціативи Європейської комісії «Шляхи солідарності» (*Solidarity Lanes*). Український народ дав відсіч агресії з неймовірною винахідливістю.

Два роки тому Україна мала сім заводів з виробництва безпілотників, сьогодні їх вже сотні. Учора я відвідав два із них і побачив, як старі заводи перетворилися на місце, де створюється високотехнологічне обладнання. Я побачив на власні очі, як молоді люди виявляють величезну винахідливість, використовують свої технічні навички. Наприклад, дрон, який коштує 300 євро, може знищити танк. Українська винахідливість є неймовірною. Молоді інженери створюють нові інструменти, нові засоби. І я розумію, що коли ця війна закінчиться, Україна буде серед провідних світових виробників нових засобів для ведення війни. Я хочу привітати вас з тим, що маєте таку молодь (*Оплески*).

Водночас росія, дозвольте мені так сказати, канібалізує, знищує своє власне майбутнє. Заради війни путін мобілізував усю економіку, суспільство і політичну систему. Таланти намагаються поїхати з країни, демографічна ситуація погіршується. Однак маємо визнати, що росія пристосувалася до війни, її економіка виявилася стійкішою, ніж очікувалося. Так, санкції поширюються на 2 тисячі суб'єктів та осіб, завдають значної шкоди російській економіці, її військовому потенціалу. Ми скоротили 60 відсотків довоєнної торгівлі з росією, покінчили з енергетичною залежністю від росії. Зараз пріоритет – боротьба з обходом санкцій. Це складний процес, але ефективно працює. Основна увага до моніторингу торговельних потоків та блокування реекспорту товарів подвійного призначення, які можуть використовуватися на полі бою. Це щоденна робота. Проте найбільше нам потрібне відновлення європейської оборонної промисловості. Терміново.

Я знаю, ви очікуєте від нас більше військової підтримки, більше амуніції, більше всього. Але протягом останніх двох років переважна більшість військової підтримки надходила зі складів наших армій. А тепер ми стикнулися з дуже серйозним викликом – потребою одночасного поповнення цих запасів сьогодні і збільшення постачання Україні зброї та боєприпасів. Це є викликом для нашої оборонної промисловості, яка скоротилася з настанням миру в Європі. Але ми вже переламали цю тенденцію. Виробничі потужності нашої оборонної промисловості вже зросли на 40 відсотків від початку цієї війни. Зараз ми виходимо на виробництво 1,4 мільйона снарядів до кінця року. Розумію, ваші потреби в боєприпасах набагато більші, про це мені казали ваші військові. Ми наполегливо працюємо над тим, щоб до кінця року передати вам понад 1 мільйон снарядів. Це на додачу до тих боєприпасів, які продаються в Україну. Як ви знаєте, є два шляхи постачання зброї. Ми говоримо про передачу, тобто безкоштовне постачання зброї. Окрім цього, наша промисловість виготовляє та експортує вам таку саму кількість боєприпасів. Я не можу сказати вам що саме, тому що живемо в час війни, але тут варто враховувати не тільки те, що передається у вигляді підтримки, а й те, що надходить у вигляді експорту. Ми віддаємо пріоритет поставкам в Україну, і вже кажемо нашим збройним силам: «Ви можете почекати». Ми відповідаємо клієнтам із третіх країн, які зробили замовлення: «Ви можете почекати, тому що ви не в стані війни. Пріоритет – постачання Україні».

Між тим ми досягли вагомої суми військової допомоги, яку надали Україні, – 28 мільярдів євро. У 2024 році держави-члени планують надати вам ще понад 20 мільярдів євро як на двосторонній основі, так і через Європейський Союз. Я знову наголошую на цих цифрах, тому що це важливо, громадськість має розуміти обсяг нашої допомоги.

Окрім війни на полі бою, є й інша битва з росією – битва наративів, за яку я також відповідаю. Сприйняття цієї війни рештою світу буде вирішальним для того, щоб ізолювати путіна і змусити наші санкції працювати. Люди на південному сході Азії, в Африці, інших частинах світу мають зрозуміти

першопричини цієї війни, чому вона ведеться, чому ви бороните себе. Для значної частини світу визначальним історичним досвідом був колоніалізм. Однак, як це не парадоксально, багато хто не сприймає росію як імперіалістичну та колоніальну державу. Ми повинні протистояти цьому російському наративу. Ця війна не є протистоянням «Захід проти решти світу». Це війна на захист суверенітету і територіальної цілісності України, і це війна на захист принципів Статуту ООН. Світ стає більш транзакційним, універсальні принципи є дуже важливими як ніколи, тому їх треба захищати, їх мають розуміти і світові лідери, і громадськість. Саме тому Українська формула миру сьогодні є єдиним комплексним механізмом забезпечення справедливого та тривалого миру, тому що вона ґрунтується на тих самих принципах – принципах суверенітету та територіальної цілісності (*Оплески*). Щоб протидіяти російській протизахідній пропаганді, нам необхідно відповідати своїм принципам. І така сама відповідність принципам має бути у світі, щоб не було подвійних стандартів. Відверто кажучи, я не впевнений, що ми завжди були відданими. Саме тому ми в Європейському Союзі і я особисто так багато докладаємо зусиль для того, щоб покласти кінець трагедії, тим стражданням цивільного населення в Секторі Гази, щоб забезпечити звільнення заручників ХАМАСу, щоб міжнародна спільнота працювала над рішенням між двома сторонами. Європейський Союз за те, щоб не сила визначала, хто правий, хто ні, щоб потужні країни не змінювали кордони за власним бажанням, а слабкі були жертвами сильних. Нам треба довести, що ця стратегія путіна не є успішною. Бо якщо вона буде успішною, в такому разі росія та інші авторитарні режими можуть щось подібне спланувати проти їхніх сусідів. Росія – це остання колоніальна імперія в Європі, це такий анахронізм. Російський письменник Михайло Шишкін писав у листі до невідомого українця: «Моя країна – це країна, що випала з часу».

У росії влада залишається імперіалістичною, вона не спроможна виокремити себе від колоніального бачення своєї самобутності. І поки питання російської самобутності не буде вирішено, воно залишатиметься загрозою для всіх сусідніх держав та Європи. Вацлав Гавел сказав, що росія не знає, де вона починається і де закінчується. А якщо країна цього не знає, створюються величезні виклики для сусідніх держав. Нещодавно путін підтвердив це під час пропагандистських передвиборчих заходів. Він сказав, що кордони росії ніде не закінчуються. Тому поки росія не позбавиться цього підходу, її політична система залишатиметься такою, якою вона є: авторитарною, націоналістичною і, на жаль, насильницькою. І ніхто не знає це краще за вас, українців. Століттями ви були мішенню російського імперіалізму, вас вважали «малоросами» – суто колоніалістський спосіб висловлювання, морили голодом під час Голодомору, депортували до Сибіру. Російський імперіалізм і досі є грубою реальністю, путін одержимий своїми фантазіями про історичні російські землі.

Шановний пане спікере, ви продемонстрували мені карти ще 1660 року (XVII століття), де чітко можна побачити українську територію. Зараз ми знову бачимо в окупованій частині України депортації, репресії проти вашої мови

та жахливі примусові всиновлення тисяч українських дітей, яких «русифікують», змушуючи забути своє українське коріння, своїх батьків та свої родини. Але ваша країна більше не є васалом жодної імперії, вона не об'єкт, а суб'єкт, українці господарі своєї долі, і ви багато разів це демонстрували протягом історії, нову главу якої ми будемо писати разом.

І от тепер я хотів би перейти до розмови про Україну як про члена Європейського Союзу. Шановні народні депутати, ми ухвалили рішення, що ваше майбутнє в Європейському Союзі, чого ви дуже прагнете, і лідери Європейського Союзу в грудні минулого року домовилися про це. Тепер це рішення має бути втілене в життя (*Оплески*). Це не мають бути лише слова, ідеться про потужні рішення, які необхідно реалізувати. Але і ви маєте виконати свою частину завдання, маєте також попрацювати. Ви багато разів робили вибір на користь Європи, і я це чудово розумію. Коли я був молодим, в Іспанії тоді була диктатура, Європа для мене була маяком демократії, де процвітала економіка. Те саме я відчув на вашому Майдані 10 років тому. Там було море синьо-жовтих прапорів, серед яких майоріли і прапори Євросоюзу. І сьогодні я бачу європейський вибір ваших політиків, громадянського суспільства, бізнесу. Ви маєте його зберегти. Маєте зберегти єдність і консенсус. Ваш шлях до членства вимагатиме багато зусиль і багато компромісів не лише з боку народних депутатів, уряду, а й громадян, бізнесу, громадянського суспільства. Потрібна глибока та всебічна модернізація вашого врядування, економіки та суспільства.

Європейський Союз з Україною у складі стане іншим, і Україна у складі ЄС буде іншою Україною. Це буде шлях, який вимагатиме зусиль, і ви маєте бути готові не шкодувати їх. Звичайно, ми будемо підтримувати вас на цьому шляху, але ви, як і будь-яка інша країна-кандидат, маєте впроваджувати і виконувати всі чинні правила Європейського Союзу.

Дозвольте мені відверто сказати, що протягом багатьох років корупція була вашим слабким місцем. Вона коштувала вам значного відставання у розвитку протягом останніх 30 років. Президент Зеленський був обраний з мандатом на боротьбу з корупцією. Прогрес у сфері права, у сфері правоохоронної діяльності вже очевидний, є покращення в індексі сприйняття корупції за щорічним рейтингом *Transparency International*, і це свідчить про те, що ситуація із боротьбою з корупцією покращується, що має вас заохочувати зробити ще більше, бо корупція підриває ефективність воєнних дій, ефективність відбудови, а також підриває добру волю і підтримку, яку ви отримуєте від суспільств по всій Європі.

Процес вступу до ЄС в найближчі роки повинен буде супроводжуватися значними зусиллями з відбудови. Попереду багато роботи. Відбудова інфраструктури – будинків, доріг, мостів, портів має здійснюватися відповідно до європейських стандартів, зокрема стандартів енергоефективності. Але більш важливими, ніж мости і дороги, є інші види інфраструктури. Ідеться про невидиму оку інфраструктуру, яка підтримує демократію, верховенство права, плюралізм, політичний плюралізм (*Оплески*). Це має бути для вас очевидним, і це

позапартійний меседж. Поділ влади, інклюзивне управління, повага до прав людини, соціальна згуртованість і рівність – це ті невидимі елементи інфраструктури, які роблять країну вільною та об'єднаною. Ця інфраструктура лежить в основі демократії, її складніше будувати і підтримувати, ніж дороги, мости і порти, але саме вона є основою здорових суспільств. Я знаю, що цього особливо важко досягти в країні у стані війни. Саме тому на початку свого виступу я сказав, що ви повинні виграти обидві битви одночасно. Не одну за одною, ні. Їх треба вести разом.

Під час війни завжди існує сильна і зрозуміла спокуса централізувати владу і обмежити свободу вираження поглядів. Однак насправді саме під час війни система стримувань і противаг важлива як ніколи. Повага до верховенства права та сприяння демократичному діалогу між урядом та опозицією додасть вам стійкості, а країні – здатності перемогти в цій війні (*Оплески*). Ще раз наголошую, це не партійний заклик.

Шановні парламентарії, бути демократичним та інклюзивним суспільством – це ваша найбільша перевага перед путінською диктатурою. Ви стикнулися з диктаторським режимом і повинні протистояти йому, демонструючи, що є плюралістичною державою і демократичним суспільством. Я знаю, є популярна українська приказка: «на двох козаків – три гетьмани». В Іспанії ми говоримо, що на кожних чотири іспанці, які вечеряють разом, припадає п'ять політичних діячів. Тому ми чудово розуміємо, що іноді політичний плюралізм створює суперечності, з якими не просто мати справу. Але плюралізм думок є дуже типовим для європейського суспільства, і в цьому наша сила. Це те, що путіну ніколи не зрозуміти, і саме у цьому відмінність між демократичним і авторитарним режимами.

Я був президентом Європейського парламенту, я знаю, що таке парламент. Ця Рада має бути місцем, де ви плекаєте цей плюралізм, цю вашу силу. Ваш парламент має бути форумом для обговорення реформ. Він має бути прозорим, і ви маєте забезпечити, щоб тут були представлені всі групи суспільства. Потрібно працювати так, як ви це зробили, коли домовилися, що нові вибори відбудуться після закінчення воєнного стану. Це був дуже важливий сигнал для нації і для світу.

Я вже завершую, панове народні депутати. Перед прибуттям до України вчора я перевіряв кількість тривог, які лунали в Україні від початку російського повномасштабного вторгнення. Нарахував понад 40 тисяч тривог! Сорок тисяч тривог, під час яких українські люди, їхні родини мали бігти до укриттів, як ми сьогодні бігли зранку. Сорок тисяч разів діти читали книги в укриттях. Це 55 тривог в день у таких чудових містах, як Харків, Дніпро та Львів.

Ми приїздимо з-за кордону, потім їдемо додому, а ви залишаєтеся в умовах такого тиску. В Європі наступного року, після європейських виборів, прийде до влади нове покоління європейських лідерів і буде сідати в потяги, щоб відвідати вашу країну, до речі, потяги ніколи не запізнюються, незважаючи на бомбардування мене безпечно було доставлено до Києва. Але я впевнений, що це

наступне покоління супроводжуватиме вас на всьому шляху до вступу України до Європейського Союзу. Це найважливіший меседж, який я хотів би вам донести. Ми добре знаємо, що ви захищаєте на східних кордонах Європи також і нашу безпеку. І коли ми говоримо: «За нашу і вашу свободу», це означає, що ми в боргу перед вами. Борг, який не буде сплачений жертвами та загиблими молодими людьми, ні, він має бути сплачений тим, що ми не втомимося підтримувати Україну. Єдині, хто мав би право втомитися від цієї війни, це ви. А я не бачу, що ви втомилися. Війну виграють за рахунок мотивації людей. Скільки воєн можна виграти, якщо немає бажання, якщо немає мотивації?! Війни вигравали, тому що люди знали, за що вони воюють. Подивіться, що відбувається в різних країнах світу від Афганістану до, наприклад, війни в Іспанії проти Наполеона, де була важливою мотивація, було важливо розуміти, за що вони воюють. Тому поки ви не піддаєтеся втомі, поки ви цього не робите, ми також не будемо.

Дякую *(Оплески)*.
Слава Україні!

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Героям слава!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні народні депутати, давайте ще раз подякуємо вельмишановному пану Високому представнику Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки та членам делегації за участь у пленарному засіданні Верховної Ради України та за беззаперечну підтримку нашої країни. Дякуємо *(Оплески)*.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте подякуємо нашим шановним гостям і Європейському Союзу за підтримку України *(Оплески)*.

Переходимо до практичних вправ щодо зміцнення плюралізму. На засіданні Погоджувальної ради ми домовлялися про виступи від фракцій і груп, тому прошу представників фракцій і груп записатися для демократичного плюралістичного обговорення політичних питань.

Михайлюк, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

МИХАЙЛЮК Г.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово народній депутатці Марії Мезенцевій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Марія Мезенцева. Будь ласка.

МЕЗЕНЦЕВА М.С., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (одномандатний виборчий округ № 168, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Вітаю, шановні колеги! Черговий недобрий ранок для багатьох міст України. Поки ми перебуваємо в цьому залі, деякі з поранених уже перейшли, на жаль, у статус загиблих. Але це означає одне – парламентська дипломатія на міжнародному рівні повинна й далі продовжувати свою щоденну, щохвилинну роботу.

Я запрошую до цієї трибуни представників парламентських асамблей Ради Європи, НАТО, ОБСЄ, МПС і, звісно, всіх тих, хто працює над євроінтеграцією, обороноздатністю нашої країни щодня. Ми продовжуємо просити партнерів закрити наше небо, і це питання надання нам систем ППО. Ми почули від Високого представника Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки пана Борреля про 20 мільярдів євро тільки від країн ЄС на двосторонніх засадах. Очікуємо більшу підтримку також від країн-партнерів і Сполучених Штатів Америки. Мир повинен бути лише на засадах мирного плану Президента Зеленського. Усі країни можуть до нього долучитися.

Сьогодні надважливим є повернення кожного громадянина, кожної дитини, кожного цивільного і кожного військового. Вітаємо коаліцію Канади та України щодо повернення незаконно депортованих українських дітей. Трибунал для Путіна і його посіпак, конференція в Лондоні, конференція в Ризі – всі наші зусилля сьогодні направлені на відстоювання справедливості для нашої держави.

Шановні колеги, я також хочу зазначити, що зараз не всі біля цієї трибуни, але щоденно парламентська дипломатія працювала і працює над тим, щоб у тому числі забезпечувати сталість підтримки нашої економіки, виплату зарплат і пенсій. Безумовно, ми вітаємо пакет допомоги в сумі 50 мільярдів євро від Європейського Союзу. Дуже чекаємо на об'єднання позицій Конгресу Сполучених Штатів Америки щодо виділення 61,4 мільярда доларів на підтримку обороноздатності нашої держави, щоб найкращі доньки і сини мали чим стріляти і чим захищатися, адже сьогодні це екзистенційна війна для всього світу.

Хочу також передати слово з приводу поїздки до Сполучених Штатів Америки і молитовного сніданку колезі Лесі Забуранній.

ЗАБУРАННА Л.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 216, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Вітаю всіх! Дійсно, у нас була дуже потужна делегація, до якої, окрім парламентаріїв, доєдналися наші героїчні військові, капелани, а також діти, яких вдалося повернути з депортації. Ми мали велику кількість продуктивних зустрічей, зокрема з кокусом Конгресу Сполучених Штатів Америки, і вкотре наголошували на необхідності надання такої важливої військової і прямої фінансової...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую нашим делегаціям на всіх платформах.

Петро Олексійович Порошенко, фракція «Європейська солідарність».
Будь ласка.

ПОРОШЕНКО П.О., член Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні народні депутати! Розпочалася нова сесія Верховної Ради, і в порядку денному ми знову не побачили життєво необхідних для нашої держави законопроектів. Ми вимагаємо включити до порядку денного низку питань безпосередньо щодо обороноздатності держави. Саме про це проекти наших законодавчих ініціатив, які позбавляють тилових пацієнтів можливостей тероризувати українське підприємницьке середовище. Це питання набагато ширше, ніж про бізнес-клімат. Це питання стосується всіх і кожного, бо йдеться про робочі місця, про сплату податків, за рахунок яких фінансуються Збройні Сили України.

Так само про оборону – і законопроект про заборону московської церкви. Через два роки після вторгнення, через 10 років після початку війни, через п'ять років після отримання томосу в нас усе ще існує лобі російської православної церкви, у тому числі й у цьому залі, яке перешкоджає після успіху в першому читанні розглянути і прийняти як закон це важливе рішення – ліквідацію цієї ефемерної структури.

Ще одне. Я хотів би підтримати ініціативу Зеленського про перезавантаження влади. Тут ідеться точно не про Лапутіну, бо за два тижні – 10 річниця розстрілу Небесної Сотні. Заради пам'яті перших жертв російської агресії слід очистити всі державні установи, насамперед Офіс Президента, від недолюстрованих недобитків команди Януковича, ставлеників Портнова (*Шум у залі*). Мене аж колотить від того, що нас будуть вітати з річницею Небесної Сотні ось такі, які зараз ще й голос наслідують подавати.

Перестановки необхідні і в Кабміні аж до заміни його на технократичний уряд. Я дуже сподіваюся, що це буде здійснено шляхом формування уряду національної єдності. А Зеленському зараз у цих критичних умовах варто запросити лідерів парламентських фракцій і груп, щоб обговорити рішучі дії для укріплення обороноздатності держави.

І ще одне. Почніть із себе...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Констанкевич Ірина Мирославівна, група «Партія «За майбутнє». Будь ласка.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, самовисуванець). Шановні колеги! Останні два дні для нас визначальні тим, що в цьому залі з вуст

високих гостей ми чуємо про перемогу України і про те, що нам треба виграти не лише перемогу, а й мир. Як виграти мир? Мир ми зможемо виграти лише тоді, коли чітко візуалізуємо для себе ту роботу, яку маємо виконати після війни. Тобто це не лише відбудова інфраструктури, а насамперед відбудова того культурного, гуманітарного ландшафту, який продемонструє світу потугу української нації. Тут я хотіла б наголосити на таких важливих факторах, про які ми останнім часом мало говоримо, хоча є свідками величезних втрат. Я маю на увазі освіту, культуру, гуманітаристику, тому що війну виграють не лише зброєю, а й інтелектом та розумом. Успіхи, які продемонструвала українська армія, – це результат великої роботи, яку здійснювали наші вчителі, науковці та багато інших патріотичних людей.

Що нам потрібно робити сьогодні, завтра і найближчим часом? Нещодавно з'явилася Велика хартія європейських університетів, у якій проголошено, що всі університети Європи мають будуватися на засадах без стін, це має бути відкритий університетський простір. Якщо ми хочемо бути в Європі, нам потрібно показати, що наша вища освіта, наша наука, наша молодь – на європейському рівні. Що ми сьогодні робимо? Окрім того, що аспірантам закриваємо дорогу в аспірантуру, більше нічого. Що ми робимо для шкіл? Крім поліцейських безпеки в школах із зарплатою 36-50 тисяч, яка вища за зарплату директора, ми теж нічого не робимо. Ми чекаємо наших підручників, чекаємо укриттів і багато іншого.

Тому я закликаю народних депутатів, профільні комітети, які відповідають за гуманітарну та освітню роботу, все-таки звернути увагу на те, як ми повинні виграти не лише війну, а й мир.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бурміч Анатолій Петрович, група «Відновлення України». Будь ласка.

БУРМІЧ А.П., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановна президіє, шановні колеги! Лише вчора ми прийняли два закони Президента про продовження дії воєнного стану та продовження мобілізації, а сьогодні вже будемо вносити зміни до закону про мобілізацію, тому що, виявляється, те, що було, у нас не працює. Ми бачимо, що відбувається на вулицях, як хапають людей, як порушують їхні права і все інше.

Чому це відбувається? Тому що люди не бачать справедливості, вони втратили мотивацію, бо знають про корупцію у військах. Сьогодні до копійки секунда в секунду із казначейства перераховуються гроші на армію, а солдати вчасно не отримують ані зарплати, ані премії, ані все інше. Ми бачимо корупцію, яка там є за всіма напрямками. Он тільки повідомили, що того, хто вкрав 1,5 мільярда на снарядах, відправили всього-на-всього під домашній арешт. А я вважаю, що це зрада. З якою метою він завдавав збитків обороноздатності?

Просто так чи ні? Корупція у військах – це зрада, а влада сьогодні нічого не робить, щоб з цим боротися. Необхідно створити військову прокуратуру, забезпечити умови, щоб Служба безпеки посилювала цю боротьбу.

Що робиться зараз у тилу, щоб підвищувати мотивацію захищати Батьківщину? Ми бачимо, що підвищуються тарифи, щоб компанії гарно жили, і державні теж, тому що є іноземні наглядові ради, вони повинні отримувати високі зарплати. Залякують людей, коли в нас, за статистикою, 14 мільйонів перебувають за межею бідності. У нас сьогодні в тилу ніхто не об'єднує людей, а навпаки, зіштовхують лобами на релігійній, на мовній основі та на інших питаннях. У нас дуже багато патріотів, діти яких охороняють їхні гроші за кордоном, а вони розповідають, що треба захищати. Покажіть, будь ласка, особистий приклад. Не хочуть, бо краще, щоб награвовані гроші зберігалися там (*Шум у залі*). Це зрада, я вважаю. Чинovníки, у яких діти за кордоном, повинні покинути свої посади і не закликати до того, що тільки знижує мотивацію захищати Батьківщину (*Шум у залі*).

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу тиші в залі. Я закликаю всіх намагатися зберігати єдність, яка тут існує (*Шум у залі*).

Слово надається народній депутатці Васильченко Галині Іванівні, фракція політичної партії «Голос».

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 118, Львівська область, політична партія «Голос»). Прошу передати слово моєму колезі Юрчишину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрчишин Ярослав Романович. Будь ласка.

ЮРЧИШИН Я.Р., голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні друзі! Давня мудрість говорить: той, хто об'єднується з ворогами, в остаточному підсумку програє. Тож якщо ми закликаємо до єдності, то давайте всі об'єднуватися на базі українського інтересу. А ті, які діяли, діють чи хочуть діяти на базі російського інтересу, в принципі мають бути там, де їхній попередній очільник пан Медведчук, – якомога далі. Але я не про це, а про свободу слова.

На жаль, у нас зараз є дуже багато фактів, які потребують максимально оперативної реакції. Представники медіаспільноти, медіаруху заявили про системний тиск на ЗМІ. Якщо буквально два дні тому ми не мали фактів, що могли б це стовідсотково підтвердити, то зараз маємо. Я вдячний членам фракції

«Слуга народу», які вчора дали мені можливість виступити замість оголошення перерви. У результаті ми прийняли рішення про запрошення пана Василя Малюка до залу, яке підтримали всі фракції і групи. Дуже дякую за це, але хотілося б знати, коли ми його почуємо. Поки що такої інформації немає. Ми повинні викорінити будь-який тиск на медіа.

Ми маємо величезний запит щодо більшої прозорості роботи парламенту, хоча наголошу, що маємо й успіхи в цьому напрямі, бо сайт Верховної Ради – один з найпопулярніших сайтів в усьому світі, за матеріалами руху «Чесно». Водночас нам необхідно знайти механізм, як забезпечити присутність журналістів у тих приміщеннях Верховної Ради, де дозволяють питання безпеки, і дати відповідь: якщо ми як депутати здійснюємо трансляцію прямо з залу засідань Верховної Ради, чому не допускаємо журналістів до цього?

Хотів би подякувати керівництву парламенту й Апарату Верховної Ради, ми шукаємо шляхи, як безпеково і змістовно можна вирішити це питання, воно не заблоковане.

І щодо ефективності телемарафону «Єдині новини» вже є питання не лише в нас, а й у «Репортерів без кордонів». Ми маємо на це відповісти і прийняти рішення щодо каналів, які вимкнені від ефірного мовлення, бо ми – демократична країна.

Друзі, свобода слова – це без винятків. Маємо за неї боротися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Бойку Юрію Анатолійовичу, депутатська група «Платформа за життя та мир». За ним виступить Бакунець Павло Андрійович, і ми завершимо цей блок. Після цього я оголошу невелику перерву і прошу членів Погоджувальної ради зібратися, а потім ми продовжимо наше засідання.

Скорик. Будь ласка.

СКОРИК М.Л., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Народний депутат Скорик, депутатська група «Платформа за життя та мир». Шановна президіє, шановні колеги, шановні громадяни України! Вчора закінчилася десята сесія і розпочала свою роботу одинадцята сесія парламенту поточного скликання.

Останні два роки парламент працює в надзвичайному режимі, і я можу сказати, що депутатська група «Платформа за життя та мир» під керівництвом Юрія Анатолійовича Бойка чітко та послідовно весь цей час підтримувала і підтримує всі кроки, спрямовані на відновлення в Україні миру, її територіальної цілісності, на підвищення нашої обороноздатності, на підтримання соціального захисту громадян України та економіки в цей складний час. Я можу чітко сказати, що ми плануємо і надалі вчиняти саме так.

На чому хотілося б наголосити в контексті того, що зараз розглядається суспільством? Може, це не таке резонансне питання, як, скажімо, закон про мобілізацію чи кадрові перестановки в ЗСУ, але від того воно не менш болюче і важливе для наших громадян. Що я маю на увазі? Коли ми ухвалювали бюджет на 2024 рік, то прийняли закон, яким вилучили податок на доходи фізичних осіб у місцевих громад. Я поцікавився статистикою, якою була питома вага в цілому ПДФО в структурі доходів дуже великої кількості місцевих громад моєї рідної Одеської області. ПДФО в них займає майже 50 відсотків і відповідно військовий ПДФО становив близько 60 відсотків. Тобто, думаю, що фінансисти добре розуміють, що замінити втрату цих доходів, скажемо м'яко, дуже важко, а точніше неможливо.

На сьогодні в цілій низці громад (я можу сказати про Одеську область, але, думаю, що аналогічна ситуація по всій країні) є недовиконання бюджетів і існує, дійсно, реальна загроза невиплати заробітної плати за захищеними статтями бюджету, такими як охорона здоров'я, освіта. Ці статті бюджету захищені Конституцією, тобто це конституційне право на охорону здоров'я та освіту. Тому коли я чую від деяких колег, що ми маємо вилучити ще якісь доходи у місцевих громад, то це взагалі за гранню розуму. Я розумію всі проблеми з бюджетом, з міжнародною фінансовою допомогою, але ми маємо всі разом – і уряд, і...

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бакунець Павло Андрійович, група «Довіра».
Будь ласка.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Шановний пане Голово, колеги, дорогі українці! На жаль, цього ранку ми знову прокинулися через тривогу, російські ракети атакували українські міста, житлові будинки, загинули люди, на фронті тривають важкі бої. Нам необхідно задуматися про кожного воїна, у них умови сьогодні набагато гірші за ті, в яких перебуваємо ми, саме тому нам слід підсилити наші міцні сторони і змінити те, що було втрачено, на краще. Я зараз говорю про навчання, напевно, всієї країни військовій справі – про базову військову підготовку в наших школах, вузах, на підприємствах, у кожній громаді, адже до цього йдемо, і так мусить бути.

У ці дні кожна українська родина обговорює проект закону про мобілізацію. Нам потрібно бути відвертими, бо люди очікують від такого закону справедливості, щоб був баланс, щоб ми не зруйнували повністю життя в тилу і забезпечили наш фронт. Саме з балансом ми зможемо здобути перемогу.

Тут я хотів би окреслити кілька чітких норм. Насамперед це терміни. Кожен військовий повинен розуміти, коли буде ротація і демобілізація. Кожен, хто хоче

йти до війська захищати нашу країну, повинен також розуміти, на який строк налаштувати свій організм фізично, психологічно, щоб перебувати на фронті. Терміни – це номер один.

Друге. Родини інвалідів повинні побачити якісь чіткі норми щодо їхніх прав. Я маю на увазі право на відтермінування, на відстрочку тим, які доглядають за родичами-інвалідами.

Ще один важливий момент – наші науковці. Слід дати можливість нашим аспірантам однозначно здобувати і покращувати науку в Україні, адже за наукою наше майбутнє.

Повірте, як мажоритарник з Яворівщини, я чітко розумію і знаю, що таке навчання наших військових, тому закликаю вас, уряд додавати коштів, допомагати навчальним центрам, щоб вони добре, довго, якісно й професійно як фізично, так і психологічно навчали українців, які захищають і хочуть захищати нашу країну.

Тому між першим і другим читаннями у нас із вами багато роботи, щоб доопрацювати цей проект закону, інакше його не слід приймати в цілому.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Завершальний виступ – Юлія Володимирівна Тимошенко. Після цього я оголошу коротку перерву... (*Шум у залі*). Репліка? А вас хіба згадували?

Гаразд, зараз виступить Юлія Володимирівна, а потім розберемося.

Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Сьогодні в залі Верховної Ради розглядатиметься найрезонансніший законопроект про мобілізацію. Враховуючи, що його вирішили розглядати за скороченою процедурою, без серйозного глибокого обговорення, я хотіла зараз саме про це поговорити.

Немає ніяких сумнівів, що країні потрібна мобілізація, і ніхто цього не заперечує, нам треба захищати свою рідну країну. Але є різні концепції підходу до проведення мобілізації. Є правильний підхід, який міг уряд запропонувати парламенту, це коли висока мотивація для майбутніх військових буде задіяна на повну потужність, коли виснажені хлопці й дівчата, які майже два роки на передовій, зможуть не через 36 місяців, як передбачено у цьому законопроекті, а через 18 місяців піти додому.

І найголовніше, хто замінить на фронті військових, які сьогодні мотивовано, професійно, віддано захищають Україну? Їх мусять замінити такі

самі мотивовані, професійні, віддані бійці, які будуть здатні боронити нашу державу, а не випадкові люди, яких схопили на вулиці, яких кидають на передову майже непідготовленими. Ви вважаєте, що це дасть можливість захистити нашу рідну державу? Та ні. Тому такий закон мав бути повністю мотиваційним. А нам зараз внесли репресивний, антиконституційний проект закону, який розбалансує суспільство і не дасть жодної сили нашому фронту.

Як можна було внести законопроект, в якому передбачені примусові електронні кабінети, коли в половини людей абсолютно немає гаджетів? Як можна було передбачити електронні повістки, якщо частина людей не користується електронними пристроями? Як можна було після того, як парламент повернув законопроект, ввести в ньому всю систему насилля: від блокування рахунків до, вибачте, тюрми? Не можна такого робити! А як можна було знову переглядати I, II, III групи інвалідності? А як можна батьків, які самі виховують дітей, матерів кидати на фронт, якщо другий з батьків не відмовився від дитини офіційно? Що ви собі думаєте?

Тому нам не можна сьогодні підтримувати такий проект, усе в руках парламенту. Давайте зберемо робочу групу і розробимо нормальний, мотиваційний, гідний України законопроект.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми завершили виступи від фракцій і груп.

Я не можу зрозуміти, з якого приводу ви піднімаєте руку?

Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). З процедури і порядку ведення засідання.

«Європейська солідарність» висловлює рішучий протест президії з приводу того, що тільки що з трибуни Верховної Ради опезежист Бурміч розколював країну, заявивши, що в Україні начебто є розкол за мовною і релігійною ознакою. Це абсолютні наративи Кремля, а не свобода слова і плюралізм (*Оплески*). Плюралізм і свобода слова мають базуватися на дискусії щодо розвитку країни, щодо підтримки Збройних Сил України і демократії.

Пане Голово, ви мали б вимкнути мікрофон у день, коли в Києві щонайменше двоє загиблих і 25 постраждалих. Єдиною загрозою і розколом для нас є російські ракети. З трибуни Верховної Ради колишній представник КДБ продовжує просувати наративи КДБ про те, що в нас розкол за мовною і релігійною ознакою, а ви йому не зробили жодного зауваження.

Ми вважаємо, що ви зробили зараз послугу пану Бурмічу, я тричі повторюю його...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще раз: щоб припинити цю брехню і маніпуляцію, я відразу після того виступу сказав, що закликаю всіх до єдності в цьому залі. І так буде завжди! Брехня не має прізвищ! Брехня має просто підлу нищість! Це стосується всіх. Давайте говорити правду!

На цьому я оголошую невелику перерву і прошу лідерів фракцій та груп зібратися на засіданні Погоджувальної ради. Будь ласка.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, перерва завершилася. Я прошу займати місця. Ми переходимо до розгляду питань порядку денного, який щойно переузгодили на засіданні Погоджувальної ради.

Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця, щоб я бачив орієнтовну кількість учасників сьогоднішнього парламентського процесу.

Вельмишановні колеги, переходимо до першого питання. Це проект Постанови «Про звільнення Буглака Ю.О. з посади члена Центральної виборчої комісії» ([№ 10327](#)).

Відповідно до пункту 21 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України. Президент України вніс до Верховної Ради України подання про дострокове припинення повноважень шляхом звільнення з посади члена Центральної виборчої комісії Буглака Юрія Олександровича у зв'язку з особистою заявою про складення повноважень. Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування розглянув зазначене подання Президента України та за наслідками розгляду народні депутати України члени комітету внесли на розгляд Верховної Ради України відповідний проект Постанови «Про звільнення Буглака Ю.О. з посади члена Центральної виборчої комісії» ([№ 10327](#)).

Шановні народні депутати, на засіданні Погоджувальної ради ми домовилися про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 218.

Рішення прийнято.

Слово надається представнику Президента України у Верховній Раді України Галині Олегівні Михайлюк, 2 хвилини. Будь ласка.

МИХАЙЛЮК Г.О., *представник Президента України у Верховній Раді України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Шановний пане Голово, шановні колеги! Сьогодні як представник Президента України у Верховній Раді України я уповноважена

представити вам подання про дострокове припинення повноважень шляхом звільнення з посади члена Центральної виборчої комісії Буглака Юрія Олександровича, внесене Президентом України.

Відповідно до пункту 21 частини першої статті 85 Конституції України призначення на посади та звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії здійснюється Верховною Радою України за поданням Президента України. Частиною дев'ятою статті 30 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» при виникненні підстав, які передбачають дострокове припинення повноважень члена ЦВК, Президент України у тридцятиденний термін вносить до Верховної Ради України подання про дострокове припинення повноважень шляхом звільнення з посади члена ЦВК.

25 серпня 2023 року до Верховної Ради України надійшла особиста заява Юрія Буглака про складення ним повноважень члена ЦВК. 20 жовтня 2023 року профільний комітет розглянув заяву Юрія Буглака про складення повноважень члена ЦВК і прийняв рішення спрямувати її разом з супровідними документами до Президента України. Саме тому Президент України, керуючись нормами Конституції України, відповідно до Закону України про «Центральну виборчу комісію» у визначений законом строк вніс до Верховної Ради України подання про дострокове припинення повноважень шляхом звільнення з посади члена ЦВК Буглака Юрія Олександровича у зв'язку з особистою заявою про складення ним повноважень.

З урахуванням викладеного від імені Президента України прошу підтримати дане подання і прийняти за основу та в цілому проект постанови Верховної Ради України № 10327.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Галино Олегівно.

Шановні народні депутати, до слова запрошується заступниця голови Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Аліна Леонідівна Загоруйко. Будь ласка, Аліно Леонідівно.

ЗАГОРУЙКО А.Л., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Шановний Голово, шановні народні депутати! До Верховної Ради України 23 листопада 2023 року надійшло вже згадане подання Президента України Володимира Зеленського про дострокове припинення повноважень шляхом звільнення з посади члена Центральної виборчої комісії Буглака Юрія Олександровича у зв'язку з особистою заявою про складення повноважень.

Відповідно до пункту 1 частини четвертої статті 30 Закону України «Про Центральну виборчу комісію» особиста заява про складення повноважень є підставою для дострокового припинення повноважень члена комісії.

Профільний Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на своєму засіданні 8 грудня 2023 року розглянув зазначене подання Президента і в результаті всебічного обговорення ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 21 частини першої статті 85 Конституції України та вже згаданого мною положення Закону України «Про Центральну виборчу комісію» звільнити з посади члена Центральної виборчої комісії Буглака Юрія Олександровича у зв'язку з особистою заявою про складення повноважень, достроково припинивши його повноваження.

Прошу підтримати.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу представників депутатських фракцій та груп записатися на виступи: два – за, два – проти.

Слово надається народному депутату Цимбалюку Михайлу Михайловичу, фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Сергію Власенку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Володимирович Власенко. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний Руслане Олексійовичу. Колеги, давайте не робити вигляд, що ми звільняємо нормального члена ЦВК і що це просто написана заява (*Оплески*). Людина перебуває за межами України під час збройної агресії російської федерації, наскільки мені відомо, живе в місті Маямі Сполучених Штатів Америки, отримує заробітну плату, непогано там себе почуває. До речі, хочу нагадати, що заяву він написав після того, як почався скандал. Це ж усе не просто так. Давайте ми не будемо робити вигляд, що це нормальна процедура.

Я не знаю, чи є для цього підстави, але давайте попросимо правоохоронні органи розібратися, чому людина, перебуваючи за межами України в період воєнного стану, отримувала заробітну плату з Державного бюджету України.

А чи виконувала вона повноваження члена ЦВК? Давайте розберемося, хто її делегував до ЦВК (*Оплески*). Давайте подивимося, що взагалі з цим відбувається.

Тому в мене величезне прохання. Ось було два промовці – від комітету і представниця Президента (до речі, вітаю з першим виступом як представниці Президента з трибуни Верховної Ради). Давайте відверто говорити про те, що відбувається, бо суспільству чомусь кажуть, що всі депутати, вибачте, якісь не такі, але вони в найскладніші часи сиділи тут, працювали. У той момент, коли всі, включаючи правоохоронців, я вже не кажу про членів ЦВК та інших, повтікали з Києва, Верховна Рада збиралася і працювала, отримуючи зовсім не такі зарплати, як члени ЦВК (*Оплески*). Тому, колеги, давайте про це все говорити, а не робити вигляд, що все добре.

Фракція «Батьківщина» беззастережно підтримає подання Президента України.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Дануці Олександрю Анатолійовичу, фракція політичної партії «Слуга народу».

ДАНУЦА О.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 99, Кіровоградська область, політична партія «Слуга народу»). Колеги, пропоную переходити до голосування і підтримати подання Президента одноставним голосуванням.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається Южаніній Ніні Петрівні, фракція політичної партії «Європейська солідарність».

Герашенко Ірина Володимирівна.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні колеги, відразу після виходу журналістського розслідування я і Артур Герасимов як співголови фракції «Європейська солідарність» внесли відповідне подання до Верховної Ради України й закликали Президента негайно відреагувати на цей ганебний факт і звільнити пана Буглака.

Хочу нагадати, що правильно зазначили промовці, які представляють Президента, що відповідне подання до Верховної Ради було внесено в серпні, і це, дійсно, ганьба, що зараз лютий, а ми тільки перейшли до цього питання. Так само ганьба, що коли депутати з «Європейської солідарності», з інших фракцій з 24 лютого 2022 року залишалися в Києві, ДБР, уряд дружними рядами виїхали, щоб ходити по схилах Карпат з лижними палками, а деякі депутати і зараз перебувають у Сполучених Штатах Америки. Давайте подивимося уважно зараз

на наші ряди. Не всі ж тут, правда? І зарплату отримують, і депутатські повноваження мають і таке інше.

Тому ми за те, щоб депутати були на робочих місцях, щоб наші засідання тривали не два дні на місяць, а щоб у нас були пленарні тижні, робота в округах, у регіонах. А стосовно тих, які невідомо де знаходяться, ми за те, щоб правоохоронні органи дали відповідь, наприклад, як радник Президента полковник Арестович виїхав з країни і чому він зараз перебуває в Маямі. Це дуже правильні питання.

Тож голосуймо за цю відставку. Дуже погано, що лише зараз ми дійшли до цього питання, а не в серпні. І хотілося б почути від Голови Верховної Ради, де ті депутати, зокрема з фракції «Батьківщина» (кількох ми не бачили тут уже два роки), які не з'являються в парламенті, але, я так розумію, рахуються депутатами. Народний депутат України має бути народним депутатом України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово для репліки від «Батьківщини» надається Власенку Сергію Володимировичу. Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую, шановний пане Голово. Я радив би усім, хто звертає увагу на інші фракції, насамперед подивитися в дзеркало, подивитися на власну фракцію, подивитися, хто займався весь цей час бізнесом з російською федерацією, і на всі інші історії (*Оплески*).

Я наголошую: хто рекомендував цього члена ЦВК і хто за це повинен нести політичну відповідальність, також сором'язливо промовчали. Тому я кажу ще раз: кожному воздасться по гріхам его.

Дякую (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бужанський – з процедури. Будь ласка. У чому питання?

БУЖАНСЬКИЙ М.А., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 25, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Питання в тому, що хочу нагадати шановній Ірині Володимирівні: ми проголосували б за це у серпні, якби ваша фракція штучно не затягувала кожне засідання нашої Ради. Ми за багато речей проголосувати б ще у серпні, у вересні, у жовтні, але чомусь гаємо час на порожні політичні заяви.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, обговорення питання завершено, переходимо до прийняття рішення. Я прошу всіх підготуватися до голосування.

Відповідно до пункту 21 частини першої статті 85 Конституції України ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про

звільнення Буглака Ю.О. з посади члена Центральної виборчої комісії» ([№ 10327](#)) у цілому. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 300.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах. Дякую.

Шановні колеги, ідемо далі. Наступне питання – проект Постанови «Про відставку Міністра у справах ветеранів України Лапутіної Ю.А.» ([№ 10464](#)).

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить вирішення питання про відставку членів Кабінету Міністрів України. 5 лютого 2024 року згідно з частиною першою статті 18 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Лапутіна Юлія Анатоліївна подала до Верховної Ради України заяву з проханням прийняти її відставку з посади міністра у справах ветеранів України.

Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів розглянув зазначену заяву та за наслідками розгляду народні депутати України члени комітету внесли на розгляд Верховної Ради України проект Постанови «Про відставку Міністра у справах ветеранів України Лапутіної Ю.А.» ([№ 10464](#)). Відповідні матеріали вам надано.

Згідно з частиною четвертою статті 20 Регламенту Верховної Ради України питання включається до порядку денного сесії позачергово без голосування.

Шановні народні депутати, на засіданні Погоджувальної ради ми домовилися про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Тому я ставлю на голосування пропозицію про обговорення питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 251.

Рішення прийнято.

Переходимо до розгляду питання. Запрошую до слова голову Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Галину Миколаївну Третьякову.

Будь ласка, Галино Миколаївно.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Вітаю, шановні колеги. Я виступаю від комітету, а від фракції виступатиме пані Василевська-Смаглюк.

Вчора, 6 лютого, на засіданні комітету ми розглянули й одноставно підтримали відставку міністра у справах ветеранів України Юлії Лапутіної. На незадовільну роботу міністерки наш комітет звертав увагу декілька разів. У нас відбулося декілька слухань, але ми робили це разом з громадянським

суспільством, яке теж звертало увагу впродовж і 2022 року, і 2023 року на незадовільну роботу міністерства. Належних якісних змін, які привели б до напрацювання та реалізації потужної ветеранської політики, в Україні так і не відбулося. Міністерство ветеранів не взяло на себе ані координуючої, ані лідируючої ролі в Кабміні щодо реалізації ветеранської політики, до якої дотичні майже всі міністерства Кабінету Міністрів.

Комітет констатує відсутність системного підходу Кабінету Міністрів і міністерства до формування політики і підготовки законопроектів щодо ветеранської політики. Викликає стурбованість кадрова політика міністерства і якість підготовлених нормативних і нормотворчих документів. Це стосується як постанов Кабінету Міністрів, так і проектів законів, з яких ми розглянули в залі лише один, якість інших законопроектів надзвичайно низька.

Без відповіді довгий час залишається питання щодо реалізації проекту відновлення Бородянського центру соціально-психологічної реабілітації населення. Ми також знаємо, що без належного вирішення залишилося питання функціонування Національного військового меморіального кладовища. Комітет неодноразово на це вказував. Таким чином вчора ми одноставно прийняли рішення про відставку.

Водночас на сьогодні невідкладним і невирішеним залишається питання вироблення та затвердження єдиної наскрізної державної ветеранської політики, вивчення потреб ветеранів та адресного їх задоволення. Для реалізації такого проекту потрібен амбітний і вкрай потужний менеджер, здатний виконати ці завдання. Тож ми пропонуємо комітетом прийняти відставку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Галино Миколаївно.

Прошу депутатські фракції і групи записатися на виступи: два – за, два – проти.

Слово надається народному депутату В'ятровичу Володимиру Михайловичу, фракція політичної партії «Європейська солідарність». Будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Після початку війни з росією, у 2014 році, поняття «ветеран» набуло для нас зовсім іншого значення. Це вже не старенькі дідусі – учасники Другої світової війни, це молоді хлопці й дівчата, які взяли за захист України. Саме тому у 2018 році дозріла правильна ідея створити Міністерство у справах ветеранів, що займатиметься людьми, які стали на захист України.

До становлення цього міністерства причетна наша колега Ірина Фріз, яка, справді, багато зробила, щоб запуснути його роботу у 2018 році. Але далі був 2019 рік – і почалася просто кадрова чехарда. Станом на тепер ми звільняємо третю міністерку. Ви пам'ятаєте прізвище перших двох? Впевнений, що ні. Тому що ми ніколи не бачили їх у Верховній Раді, навіть коли їх звільняли. Ми не

бачили від них жодних законопроектів. На жаль, минуло вже більше двох років, відколи на посаді пані Лапутіна, і ми так само не бачили її в цьому залі, не бачили від неї якихось законодавчих ініціатив. Попри те що зараз мова йде вже про сотні тисяч людей, які стали на захист України і мають статус ветерана, учасника бойових дій, і це питання стає одним із головних у соціальній політиці країни, жодних ініціатив з її боку не було.

Я особисто перетинався з пані міністеркою щодо одного дуже конкретного питання, яке показало, як не може працювати міністр. Питання Національного військового кладовища, постійне перенесення його місця, повна зневага до родин загиблих героїв – це приклад того, як не має працювати міністерство, як не має працювати влада в таких чутливих питаннях.

Дуже добре, що ми звільняємо пані Лапутіну. Але в мене запитання: чи є той, кого ми будемо вже незабаром обирати на цю посаду? Це питання неймовірно важливе, ми не маємо права знову залишати виконувача обов'язків на посаді міністра у справах ветеранів. Надзвичайно важливо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Юрчишину Ярославу Романовичу, фракція політичної партії «Голос».

ЮРЧИШИН Я.Р. Прошу передати слово Лозинському.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лозинський. Будь ласка.

ЛОЗИНСЬКИЙ Р.М., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* У мене дуже прості запитання. Що зараз узагалі відбувається? Де міністерка? Ви бачите міністерку у справах ветеранів у ложі уряду? Це така в нас парламентсько-президентська республіка? Це так парламент є суб'єктом української політики? Який сенс зараз щось обговорювати, якщо в залі немає міністерки? Ось так парламент відправляє її у відставку? Хто обговорюватиме результати? Хто обговорюватиме, що зроблено, що не зроблено? Хто передаватиме «білі», «зелені» та інші книги? Це такий у нас парламентаризм? Вам не соромно? Монобільшосте, ви насамперед відповідаєте за це. Ми з вами партнери, тому що ми всі – один парламент. Де міністерка?

У 2020 році сюди не прийшла інша міністерка, яку відправляли у відставку. Тоді парламент сказав, що таких прецедентів більше не буде, і наш комітет, пане Голово, зареєстрував законопроект [№ 3195](#). Чотири роки законопроект не голосується. Чотири роки його не вносять у зал, щоб зобов'язати міністрів сидіти тут і звітувати під час звільнення, передавати справи, що вони зробили, відповідати, що вони не зробили. Це парламентсько-президентська республіка, а не просто тиснути на кнопки!

Давайте припинимо просто тиснути на кнопки! Це не парламент! Яка суб'єктність? Яка відповідальність? Міністерство у справах ветеранів – одне з ключових міністерств у нашій країні. Міністерки немає. Ганьба!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату України Кабаченку Володимирі. Передає слово Цимбалюку Михайлу Михайловичу, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Шановний Голово, президіє, шановні колеги! Я з повагою ставлюся до попередніх заслуг міністра Лапутіної Юлії як єдиної жінки бойового генерала Служби безпеки України, яка, справді, проявила себе позитивно щодо захисту нашої держави. Однак посада міністра у справах ветеранів – це все-таки більше менеджерські здібності і здатність керувати міністерською структурою. Насправді, я погоджуюся з колегами, що міністр мала б бути тут зі звітом (вона, до речі, і на засідання комітету не з'явилася), але мав би бути і Прем'єр-міністр, тому що ветеранська політика – це політика всього уряду.

Нині Міністерство у справах ветеранів не стало, на жаль, рупором і об'єднавчим сегментом. Бо сьогодні ветеран – це контакт і з Міністерством охорони здоров'я, і з Міністерством економіки, до якого належить сфера центрів зайнятості, це й інші аспекти діяльності, і контакт з місцевою владою та самоврядуванням, бо саме туди повертається ветеран. На сьогодні штат міністерства недоукомплектований на 30 відсотків. Про що це свідчить? Скільки достойних ветеранів могли б зайняти ці посади?

Нарешті, відсутність контакту з громадськістю. Громадська рада вимагає від нас звільнити міністра, а там є представники ветеранського руху. Через те потрібно думати про майбутнє: хто очолить це міністерство і чи зможе воно стати рупором об'єднання всіх...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук передає слово Василевській-Смаглюк.

Василевська-Смаглюк, фракція «Слуга народу». Будь ласка. Після цього ще виступить Павленко Юрій, і переходимо до голосування.

ВАСИЛЕВСЬКА-СМАГЛЮК О.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 96, Київська область, політична партія «Слуга народу»). Я виступаю тут не лише як народний депутат, який щодня отримує сотні звернень від ветеранів, родичів, матерів загиблих, які тримають урни з прахом своїх воїнів і досі не можуть їх поховати через те, що Міністерство у справах ветеранів не спромоглося організувати створення Національного меморіального кладовища. Тисячі тіл наших захисників лежать у холодильниках через те, що міністерка, мені соромно про це говорити, не змогла зробити елементарного, але такого важливого під час війни.

Під час війни ми маємо фіаско лідерства ветеранської політики, вона повністю відсутня. Мені надзвичайно соромно не лише як народному депутату,

а як дружині військовослужбовця, що нам потрібно було чотири роки для усвідомлення повної безпомічності цього міністерства під керівництвом Лапутіної. Це і витік кадрів, і зміна держсекретарів, і відсутність Національного меморіального кладовища, і безпорадне розпорядження державними коштами, і провал президентського проекту щодо Бородянського центру соціально-психологічної реабілітації населення, який мав бути зданий 1 грудня. Я сьогодні проїжджала Бородянкою, він досі будується.

Насправді, соромно і сумно під час війни говорити про провал. Зараз ми маємо наполягати, щоб пані Лапутіна після свого звільнення провела аудит у міністерстві і передала всі справи справжньому лідеру ветеранів, якому віритиме парламент, віритимуть ті, які споживають ці послуги, – наші герої.

Я думаю, що звільнення і ганьба цій людині – це те, що вона заслужила.
Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запрошую до слова Павленка Юрія Олексійовича, група «Платформа за життя та мир».

Шановні колеги, після цього голосуємо. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

ПАВЛЕНКО Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановні колеги! На жаль, незважаючи на пріоритетність, на серйозний виклик і необхідність підтримки і формування цілісної політики в державі щодо захисту ветеранів, Міністерство у справах ветеранів так і не стало суб'єктом, не змогло сформуватися кадрово за цей час, не змогло сформувавши чітку програму дій, дорожню карту комплексного підходу і допомоги кожному конкретному ветерану, кожному, хто потребує цієї співпраці і підтримки з боку держави.

Але це робота не лише Міністерства у справах ветеранів, а й усього уряду, зокрема Міністерства соціальної політики. Тому разом з Лапутіною ми мали б сьогодні звільнити і міністра соціальної політики, бо це їх недоопрацювання і відсутність системної роботи щодо підтримки ветеранів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я прошу зайняти місця. Обговорення завершено, переходимо до прийняття рішення.

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 85 Конституції України, частини першої статті 18 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про відставку Міністра у справах ветеранів України Лапутіної Ю.А.» ([№ 10464](#)) у цілому.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 302.

Рішення прийнято.

Дякую.

Ідемо далі. Перепрошую, надійшла заява з проханням оголосити перерву, яку готові замінити на виступ. Запрошую народного депутата Кота, потім надам слово з процедури, і після цього переходимо до питання.

Народний депутат Кіт. Будь ласка.

КІТ А.Б., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 126, Львівська область, самовисуванець). Шановний пане Голово, дорогі українці, один із священників православної церкви любить повторювати, що найбільшою перемогою ворога над нами буде зробити нас подібними до себе. Кабмінівський законопроект про мобілізацію фактично повторює в багатьох своїх аспектах московський проект про мобілізацію і де-факто порушує конституційні права наших громадян. Я не розумію, у чому винні мільйони українців, які на початку війни не були захищені державою та заради захисту своїх сімей та дітей були змушені покинути Україну і стати біженцями. У чому їхня вина?

Блаженніший Любомир Гузар учив нас, що найбільшою цінністю в Україні є людина, українець. Кількість населення в Україні скоротилася зараз приблизно до 29 мільйонів осіб, за різними оцінками. Якщо нічого не змінювати, то скоро нікому буде створювати ВВП країни і воювати за Україну. Система мобілізації в Україні повинна бути збудована так, щоб, з одного боку, забезпечити ЗСУ військовими, а з другого – не зупинити економіку і ринок праці в Україні взагалі як такий.

Що фактично зараз відбувається? Військовозобов'язані уникають призову, ховаються і не працюють. Невже всі вони бояться йти воювати? Та ні, просто через потік брехні вони втратили довіру до держави Україна, а відсутність гарантованих законом прав військовослужбовців, які зараз воюють, не спонукає їх йти воювати.

В альтернативному законопроекті, який ми пропонували попереднього разу, передбачено дуже простий принцип: працею або воєю. Я не розумію, звідки (до речі, Прем'єр-міністра тут немає) мають братися зараз кошти державного бюджету, щоб проводити додаткову мобілізацію, хто за це має платити.

Ми пропонували дуже простий принцип призову з переходом від ТЦК до навчально-тренувальних центрів підготовки, де здійснюється військова підготовка безпосередньо військовими підрозділами ЗСУ за сприянням місцевих органів влади. Ми гарантуємо право людям, що вони не будуть мобілізовані, не будучи навченими. Таких навчальних центрів в Україні, з нашої точки зору, треба створити тисячі. Ми маємо дуже добрий приклад Третьої окремої штурмової бригади, де це фактично вже працює.

Китайський філософ Конфуцій писав: «Посилати людей на війну ненавченими – означає зраджувати їх». Переконаний...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хто хотів виступити з процедури? Так, бачу, Лозинський і Железняк.

Спочатку – Лозинський. Будь ласка.

ЛОЗИНСЬКИЙ Р.М. Шановні колеги, нам чесно і терміново потрібно перезавантажувати роботу парламенту, треба його реставрувати, але не фасад, а зміст діяльності. Це реальна справа, яку ми зараз повинні зробити. Коли планувалися чергові пленарні засідання Верховної Ради, у наших календарях було чотири дні для голосувань. Це мізер, але чотири дні. Сьогодні нам приходить інформація, що буде два дні. У порядку денному на сьогодні було 43 законопроекти, залишилося 12.

Так не може бути, бо надзвичайно важливі законопроекти ми просто не встигаємо розглянути. Ми не можемо скорочувати роботу парламенту, тому що Верховна Рада – єдиний законодавчий орган і нас не можуть переобрати під час воєнного стану. Нам необхідна «година запитань до Уряду», бо міністри вже сюди не приходять навіть під час своєї відставки. Нам необхідні тут журналісти, щоб показувати, що відбувається, а не в *TikTok*...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

А що тут було з процедури, Романе? (*Шум у залі*). Я зрозумів.

Железняк, потім Геращенко. Шановні колеги, тільки виступайте з процедури, будь ласка.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Питання з процедури. Пане Голово, вчора на пленарному засіданні зал підтримав мою пропозицію терміново викликати Голову СБУ для заслуховування питання щодо незаконного прослуховування журналістів. Я хотів би дізнатися, яка доля цього рішення, тому що український парламент проголосував (не буду зараз повторювати правильні слова, які сказав мій колега Роман Лозинський про парламентаризм), але чомусь на трибуні Голову СБУ ми не бачимо.

Скажіть, що там відбувається, яка доля цього рішення і коли ми нарешті побачимо його і почуємо відповіді, як сталося, що 30 чи скільки там людей займалися чим завгодно, але точно не національною безпекою і захистом держави?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вчора, як тільки це рішення було проголосоване, воно відразу було спрямоване мною до Голови Служби безпеки України. Про день і дату, коли ми його запросимо, думаю, визначимося на засіданні Погоджувальної ради. Дякую.

Ірина Володимирівна Геращенко. Після цього переходимо до розгляду наступного законопроекту.

Будь ласка, Ірино Володимирівно.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую, шановний пане Голово. Питання з процедури. Представники монобільшості зазначили, що з серпня вони хотіли б прийняти

набагато більше законів, аніж за ці сім місяців. Нагадаю, що саме монобільшість, по суті, формує порядок денний, і на жаль, дійсно, у нас сьогодні є один або два пленарних дні на тиждень.

«Європейська солідарність» пропонує з процедури повернутися до нормального календарного плану роботи Верховної Ради України – два пленарних тижні на місяць. Ми пропонуємо повернути «годину запитань до Уряду», бо вже навіть «слуги», які самі пропонували й обирали міністерку з питань ветеранів, говорять такі полум'яні спічі, що вона була не на своєму місці. Ставимо запитання: хто її призначав і чому в нас немає «години запитань до Уряду»?

Ми пропонуємо завтра, у четвер, провести «годину запитань до Уряду», запросити пана Шмигалья, може, він нам прозвітує про роботу Міністерства у справах ветеранів, якщо пропустили пані Лапутіну без такого звіту. Це повага до парламенту...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до наступного законопроекту. Це проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» ([№ 10449](#)), а також альтернативні до нього законопроекти [№ 10449-1](#), [№ 10449-2](#), [№ 10449-3](#).

Шановні колеги, я прошу зайняти свої місця, ми зараз будемо голосувати.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 225.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова доповідача першого законопроекту міністра оборони України Рустема Енверовича Умерова. Будь ласка.

УМСРОВ Р.Е., міністр оборони України. Шановний Голово Верховної Ради України, шановна президіє, шановні народні депутати України! У цьому місяці ми маємо і десяту річницю війни за незалежність України, і другу річницю, відколи стримуємо повномасштабне вторгнення Росії. Те, що ви і я приїхали сьогодні в Раду не під артилерійську канонаду, яку було добре чути в лютому-березні 2022 року, – це результат спільної, щоденної роботи сотень тисяч захисників і захисниць у лавах нашого війська.

Те, що ми з вами не чули сьогодні звуків приходів артилерії, ще не означає, що їх не чули у Кураховому, Куп'янську чи в Бериславі. Нам є що і кого захищати. Нам є що звільняти від ворожої окупації. Хочу зацитувати вам Героя України: «Найкраща зброя у війні з Росією – це вмотивований, добре підготовлений,

дисциплінований солдат, а його найкращий помічник – новітня надійна техніка». Це слова підполковника Дениса Прокопенка з бригади «Азов».

Війську потрібні воїни. Водночас ті, які стали до лав у перші дні повномасштабного вторгнення, мають отримати право на відпочинок. У цьому законопроекті пропонуються прозорі правила мобілізаційного процесу, а також необхідне врегулювання прав військовослужбовців та військовозобов'язаних. Законопроектом визначається термін служби на період воєнного стану, передбачається кількість гарантованих днів відпустки військовослужбовців. Люди з інвалідністю всіх груп звільнені від військової служби. Добровольці...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Рустеме Енверовичу.

Слово надається автору альтернативного законопроекту народному депутату України Мазурашу Георгію Георгійовичу. Будь ласка.

МАЗУРАШУ Г.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі! Урядовий законопроект – не про мобілізацію і не про підтримку військовослужбовців, а про підтримку і розвиток рабовласницької філософії в Україні. Один з нардепів попередніх скликань генерал Віктор Король назвав його законопроектом про кріпацтво. Це теж відповідає суті.

Так, нам потрібна боєздатна армія і міцна обороноздатність України. Але один з наших колег кілька хвилин перед цим говорив, що нам треба об'єднувати націю. Люди мають розділитися, принаймні працездатні, на тих, які мають дух, готові фізично та морально і захищають Вітчизну, і на тих, які працюють на економіку, звідки фінансується наша армія. Без цього теж неможлива обороноздатність. Нам треба це розуміти і припинити полювати на українців, заганняючи їх у підпілля, коли вони замість того, щоб працювати на економіку, мусять ховатися від «безбашенних» тецкашників, які думають, що ніби ми не розуміємо, що заганні погрозами і примусом не можуть бути корисними в армії, а рівно навпаки. Навіть наш високий гість Жозеп Боррель сказав сьогодні, що війни виграються мотивацією.

Мій законопроект про те, щоб змінити полювання на українців на мотивацію для тих, які здатні захищати Вітчизну. Послухайте своїх виборців і не голосуйте за ганебний урядовий законопроект, бо це диверсія проти України і українського народу. Прошу вас бути мудрими у прийнятті цього рішення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається автору альтернативного законопроекту народному депутату України Разумкову Дмитру Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні

колеги! Знаєте, народ уже каже, що це війна не до останнього українця за одну державу, а війна за владу одного. Я хотів би вам нагадати такі слова: «Все виглядає іронічно й комічно, бо вони вже думали, що два-три тижні – і все буде вирішено, але сьогодні тільки гірше, їм заборонили виїжджати, брати кредити, відкривати бізнес, керувати авто, тобто перетворили на повноцінних рабів». Це сказав Подоляк у квітні 2023 року щодо електронної мобілізації в Росії. Нічого не пригадуєте?

Я не бачу в залі Головнокомандувача Валерія Федоровича Залужного. Президент казав, що це законопроект військових. Не треба брехати, це законопроект не військових, не уряду, а Президента та Офісу Президента. А для суспільства винними будете ви, тому що голосуватимете за це. Народні депутати сьогодні винні у всьому, що відбувається в цій державі. Тут немає демобілізації, тому що 36 місяців, як запропоновано в цьому законопроекті, за рішенням Ставки Верховного Головнокомандувача – це ні про що, це брехня. Напишіть тоді в законопроекті, що не буде жодної демобілізації до кінця війни. Не брешіть захисникам!

Правду сказав Кулеба, що це найкраща «сделка» у світі для держав, які не втрачають своїх людей. А наших хлопців і дівчат йому не шкода, тому що вони жили в режимі шашликів, двох-трьох тижнів, кави в Ялті або підготовки до відпочинку. Замість того щоб не брехати людям і казати, що війна буде довгою і важкою, вони розповідали, що це буде дуже швидко, лагідно і скоро будемо знімати серіали.

Не голосуйте за це лайно!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається автору альтернативного законопроекту народному депутату України Гончаренку Олексію Олексійовичу. Потім виступ від комітету, виступи: два – за, два – проти, і голосуємо.

Олексій Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). «Європейська солідарність». Шановні друзі! Не можна брехати нашим героям. Ось ми починаємо тут кожен ранок з вітання «Слава Україні! – Героям Слава!». Може, почнемо хоча б говорити правду, проявимо повагу до наших героїв, бо все починається з поваги? У цьому урядовому законопроекті – брехня, він став ще гіршим, ніж попередній, тому що ключовою є норма про термін служби, щоб нарешті визначити його. Я за це борюся вже майже рік і весь час чув: ні-ні-ні, не можна, ніколи! Потім сказали, ну, добре, 36 місяців. А тепер дописали норму про звільнення через 36 місяців, але за окремим рішенням Ставки, яке можна чекати роками, як чекають ті нещасні строковики, яких також обманюють у цьому законопроекті.

Це законопроект брехні. Не можна голосувати за брехню. Треба голосувати за реальні речі. Треба голосувати за повагу до військових і демонструвати її.

Треба встановлювати термін служби. Треба дати право на демобілізацію тим, хто врятував країну два роки тому. Треба встановити правила ротації. Все це є в моєму альтернативному законопроекті.

Я закликаю вас. Знаєте, навіть з політичної точки зору для влади було б правильніше сказати: дивіться, ми голосуємо, опозиція має пропозиції, ми підтримуємо. Але ні, хочуть знову брехати, не хочуть визначити термін служби, хочуть просто намахать.

Так не можна робити! Це неповага до військових! Це треба припиняти! Маємо встановити справедливі правила: 18 місяців служби, ротація, відпустка, але для всіх. І ніяких ухилянтів. Ось так має бути, і це буде чесно. Голосуйте за...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається голові Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки Завітневичу Олександрю Михайловичу.

Будь ласка, Олександрю Михайловичу.

ЗАВІТНЕВИЧ О.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Вітаю, колеги! Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки на своєму засіданні 7 лютого 2024 року розглянув проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» (№ 10449) від 30 січня 2024 року, поданий Кабінетом Міністрів України, та альтернативні до нього законопроекти «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку, враховуючи здоровий глузд та реальні перспективи зміцнення обороноздатності, збереження громадян і країни» (№ 10449-1) від 2 лютого 2024 року, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з окремих питань проходження військової служби, мобілізації, військового обліку» (№ 10449-2) від 5 лютого 2024 року, поданий народним депутатом України Дмитром Разумковим та іншими депутатами, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» (№ 10449-3) від 5 лютого 2024 року, поданий народним депутатом України Гончаренком.

За результатами обговорення комітет ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду в першому читанні проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» (№ 10449), поданий Кабінетом Міністрів України, прийняти за основу, доручивши комітету доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням поправок і пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні. Альтернативні законопроекти № 10449-1, № 10449-2 та № 10449-3 відхилити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу записатися для обговорення цього законопроекту на виступи: два – за, два – проти.

Слово надається народному депутату Бакунцю Павлу Андрійовичу, група «Довіра».

БАКУНЕЦЬ П.А. Пане Голово, прошу передати слово Володимир Арешонкову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Володимир Юрійович Арешонков. Будь ласка.

АРЕШОНКОВ В.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 64, Житомирська область, самовисуванець). Шановний пане Голово, шановні колеги! Безперечно, питання надзвичайно важливе. Депутатська група «Довіра» заявляє про свою активну проукраїнську громадянську, державницьку позицію, зокрема щодо питань, пов'язаних з організацією призову, мобілізації, демобілізації – всіх тих питань, які повинні сьогодні сприяти зміцненню нашого українського війська і пришвидшити нашу перемогу. Водночас ми глибоко стурбовані змістом окремих положень, які покладені в основу урядового законопроекту.

Перше питання, яке ми ставимо собі і яке нам ставлять люди. Чи є необхідні фінансові ресурси, щоб реалізувати норми, закладені в даному законопроекті? Якщо вірити думці керівника бюджетного комітету, на жаль, на сьогодні в нас абсолютно не передбачено достатньо коштів, щоб реалізувати такий закон. Відповідно в нас питання. Для чого тоді починати процес, який не буде завершений або буде зроблений неякісно?

Наступне питання. Чи добиваємося ми соціальної справедливості, коли тих, які перебувають сьогодні кордоном – не після того, як розпочалися військові дії, а вже багато років, – ставимо на одну планку з тими, які, дійсно, ухиляються від призову?

Ще цілий ряд питань, які потребують врегулювання. Давайте над цим попрацюємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Герус Андрій Михайлович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ГЕРУС А.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Олександр Бакумову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Бакумов. Будь ласка.

БАКУМОВ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 173, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане головуючий, шановні народні депутати! Доволі складне рішення і складний законопроект. Це питання про нашу з вами відповідальність, про можливість, здатність, зрілість нас як політиків, як представників різних депутатських фракцій і груп брати на себе відповідальність і нести цю відповідальність.

Законопроект має величезну низку неточностей, які потребують виправлення. Це стосується аспірантів, не можна дискредитувати форми, за якими вони навчаються, – бюджетну чи контрактну. Це стосується електронних банківських рахунків, електронного кабінету, терміну служби та осіб з інвалідністю. Однак у будь-якому разі ми розуміємо, що механізми й інструменти мобілізації, які на сьогодні діють у державі, є неефективними, вони потребують удосконалення. Без українського парламенту шляху до цього удосконалення немає. Це наш обов'язок – напрацювати справедливі механізми, за допомогою яких ми мобілізуємо державу і народ та зробимо так, щоб наша перемога настала найскоріше з мінімальними втратами, але з ефективною мобілізацією.

Тому, шановні колеги, я закликаю всіх до консолідації і до спільної відповідальності. Ми маємо все-таки підтримати законопроект у першому читанні, а до другого читання зробити його справедливим і без дискредитації.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народній депутатці Приходько Наталії Ігорівні, депутатська група «Відновлення України». Будь ласка.

ПРИХОДЬКО Н.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Прошу передати слово Бурмічу Анатолію Петровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анатолій Петрович Бурміч. Будь ласка.

БУРМІЧ А.П. Шановний Голово, шановні депутати, війна триває і, звичайно, країну треба захищати. Ми дуже багато обговорювали цей законопроект. У ньому, дійсно, безліч моментів, які викликають занепокоєння у суспільстві. Це і питання порушення норм Конституції, і корупційні питання, і багато інших. Я вважаю, що до другого читання нам необхідно активно попрацювати. Тож група «Відновлення України» підтримуватиме законопроект у першому читанні, а до другого ми повинні подати максимальну кількість поправок, щоб виправити його і зробити таким, який відповідає і Конституції, і справедливості.

Крім цього, хотів би закликати і нас, і керівництво Верховної Ради, і керівництво держави – ми повинні тут, у тилу, робити все, щоб не погіршувати життя наших громадян. Вважаю, що треба поставити питання підвищення тарифів і погіршення життя наших людей на паузу до кінця війни. Не провинні люди страждати, а компанії отримувати надприбутки, які ділитимуться між керівництвом. А ми, політики, повинні все робити, щоб консолідувати суспільство тут, у тилу, як наші захисники консолідуються на передовій. У них немає інших питань, лише єдине: захист Батьківщини.

Тому підтримуймо в першому читанні, готуймо до другого та об'єднуймося заради перемоги!

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Юлії Володимирівні Тимошенко, фракція «Батьківщина». Після цього – Ірина Фріз, Юрій Павленко, і будемо голосувати. Прошу народних депутатів займати свої місця.

Будь ласка, Юліє Володимирівно.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Головне, я хочу сказати з приводу цього законопроекту про мобілізацію. Ви пам'ятаєте, як абсолютно всі керівники держави, депутати висловилися, що такий закон повинен бути справедливим. Це означає, він мусить стосуватися всіх. А цей проект закону ділить наше суспільство на одних, які в білих сорочках з білими краватками сидять у своїх кабінетах і вводять броню або відстрочку для всіх силовиків, для всіх чиновників, для всіх депутатів – для всіх, вибачте, блатних, та інших людей абсолютно жорстоко зі зменшенням віку мобілізації, з наругою над інвалідами, з перекриттям шляху розвитку для студентів, які отримують другу освіту, і для аспірантів, які навчаються на комерційній основі, з серйозним ударом по людях, які потребують опіки, піклування, у тому числі по дітях, батьків яких забирали, навіть якщо одна мама чи один тато, а другий з батьків не відмовився від дитини офіційно.

Цей законопроект ділить суспільство навпіл. Тому я закликаю кожного депутата в цьому залі не голосувати за цей законопроект, проголосувати проти, так, як це зробить «Батьківщина». А кожен депутат призовного віку, який сидить у цьому залі і натисне на кнопку за цей несправедливий законопроект, просто зобов'язаний після голосування в першому читанні піти на фронт і показати приклад. Якщо ви зараз голосуєте за репресивний примусовий закон для інших, спочатку випробуйте на собі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Далі виступатиме Фріз Ірина Василівна, фракція «Європейська солідарність». Потім – Павленко, Бобровська, і голосуємо.

Будь ласка, Ірино Василівно.

ФРІЗ І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Майже

всі промовці говорили про справедливість. Зараз ви будете ухвалювати рішення щодо законопроекту, який нічого спільного не має зі словом «справедливість». Це буде закон про примус. Якщо мобілізація – це єдність і консолідація всіх ресурсів держави, то цей законопроект спрямований виключно на примус людського ресурсу для змушування його здійснювати свої обов'язки. Держава встановлює обов'язки і не дає механізмів використання своїх прав, держава намагається зтягнути зашморг на військовослужбовцях без можливості демобілізації, не встановлюючи алгоритмів. Якби суб'єктом подання був Президент, то другий «блин комом» не вийшов би у Кабміну, який подав антиконституційний, корупційний законопроект, що обмежує права громадян.

Я закликаю від «Європейської солідарності» не голосувати в першому читанні за цей законопроект, тому що він потребує або відкликання, або доопрацювання, але стовідсотково не підтримки залу. Він корупційний, антиконституційний і проти прав...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Павленку Юрію Олексійовичу, депутатська група «Платформа за життя та мир». Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановний український народе, шановні колеги, Голово Верховної Ради! Норми даного законопроекту про мобілізацію мають бути насамперед такими, що об'єднують суспільство, справедливими і зрозумілими для людей, як відбувається мобілізація і демобілізація. Ми повинні передусім таким законом дати відповідь солдатам і офіцерам, які в цю хвилину на передовій своїм життям і здоров'ям захищають наше право тут сьогодні працювати. Давайте допоможемо їм піти на ротацію, на відновлення, чесно і вчасно демобілізуватися.

Разом з тим не можна закликати і запрошувати людей виконувати конституційний обов'язок з порушенням Конституції. Я не знаю, в уряді закінчилися люди, які вміють читати Конституцію? Тому ми вимагаємо від уряду комплексної програми...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Завершальне слово – Бобровська Соломія Анатоліївна, після цього голосуємо.

Соломія Бобровська. Будь ласка.

БОБРОВСЬКА С.А., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Ви знаєте, я дуже довго не коментувала цього законопроекту, чекала, щоб почути публічно коментарі колег, особливо чоловічої статі, бо вважаю, що це, мабуть, єдиний за два роки проект закону, який не може бути політичним, а має бути чесним, справедливим і державницьким.

Найперше мені дуже прикро, що сьогодні на засіданні комітету ми не побачили ані міністра оборони, ані Головнокомандувача, яких запрошували. Відповідно на всі критичні питання, які ставилися, не отримали відповідей. Але питання, яке стосується абсолютно всіх і яке неможливо пояснити військовослужбовцям, якими ви опікуєтеся, – це термін служби. Тому що пропонується 36 місяців – і жодної обіцянки про виконання градації тих, які мають беерки, плюс рішення Ставки, яка фактично не відбудеться доти, доки не буде указу Президента. А це означає безкінечну кількість і несправедливість до тих, які на сьогодні служать уже 22 місяці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми завершили обговорення цього складного, непростого законопроекту. Переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Відповідно до рішення комітету ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» ([№ 10449](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

Ідемо далі. Шановні колеги, прошу не розходитися. Наступні два проекти проголосуємо без обговорення.

Отже, наступний проект Закону «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану» ([№ 10454](#)).

Шановні народні депутати, відповідно до статей 50, 96, 101 Регламенту Верховної Ради України до мене з листом звернулися уповноважені представники усіх депутатських фракцій і груп щодо необхідності невідкладного розгляду проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних... (*Шум у залі*).

Шановні колеги, давайте ми проголосуємо, а тоді я дам вам слово для виступу. Юліє Володимирівно, чесно, я забув. Давайте зараз проведемо два голосування, і після цього я одразу дам вам виступити, лише два голосування.

Уповноважені представники депутатських фракцій і груп у листі зазначили на необхідності прийняття рішення із застосуванням процедури *ad hoc* під час розгляду законопроекту № 10454. Погоджувальною радою депутатських фракцій і груп було ухвалено відповідне рішення про невідкладний розгляд цього питання та голосування законопроекту без обговорення.

Переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану» (№ 10454).
Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 306.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про визначення невідкладним проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану» (№ 10454), скорочення строків внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду питання та його розгляд сьогодні на засіданні. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 308.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану» (№ 10454) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 317.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строків подачі пропозицій і поправок для підготовки до другого читання проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про оборонні закупівлі» щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану» (№ 10454). Шановні колеги, прошу голосувати.

«За» – 283.

Рішення прийнято.

Другий – проект постанови – ми теж проголосуємо без обговорення, і потім дам слово Юлії Володимирівні, тому що є заява з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ. Проведемо ще одне голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про зміни у складі Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань підготовки проекту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської

Федерації» ([№ 10352](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 304.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, до президії надійшла заява з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ.

Юлія Володимирівна Тимошенко, 3 хвилини. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Шановні колеги! Зал все-таки проголосував (243 голоси) за цей неконституційний, репресивний, принизливий для України законопроект про мобілізацію. Прийняття такого закону, на жаль, не дасть можливості нашим військовикам, які більше ніж півтора року воюють на фронті, повернутися додому, тому що ним приговорили їх три роки (36 місяців) бути на передовій, за ним не звільняються негайно наші строковики, навіть наші герої, які отримали поранення, позбавляються спеціальних статусів, зокрема це обмежена придатність до участі у воєнних діях. Такий закон буде проти військовиків, тому що і на передову не зможуть потрапити саме силовики, яким за таким законом нададуть бронь або відстрочку. Це навіть смішно. І тому на фронті не буде вистачати професійних військовиків. Крім того, таким законом започатковується терор проти українців, яких будуть гнобити, закривати їм рахунки, позбавляти їх права керувати машиною, позбавляти будь-яких прав, якщо у них із собою не буде військового квитка. Просто будуть перетворювати Україну на територію несвободи і заганяти непідготовлених, абсолютно нездатних воювати людей на фронт тоді, коли півмільйона силовиків разом із чиновниками, депутатами та всіма іншими матимуть бронь.

І саме тому, розуміючи, що такий закон битиме і по дітях, і по інвалідах, і по батьках, по всіх, по кому тільки можна вдарити, я вас дуже прошу зараз, якщо ви вже проголосували за цей принизливий для України, для нашої гідності, національної гордості законопроект, яким по суті говориться про те, що українці не здатні добровільно йти на фронт і захищати свою країну, я наполягаю на тому, щоб була створена спеціальна робоча група з представників усіх фракцій і груп, і не на базі комітету, щоб у ній також брали участь керівники фракцій і груп для того, щоб виключити з цього законопроекту після першого читання все те, що є для України неприйнятним. І я прошу вас усіх, якщо ви вже зробили такий крок проти народу України, проти України і проголосували за цей законопроект, набратися тепер мудрості, мужності і до другого читання привести його до такого стану, щоб Україні не було за нього соромно, щоб він не був калькою з такого самого закону, який...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, рухаємося далі.

Запросить народних депутатів до зали, бо треба одразу приймати процедурні рішення стосовно законопроектів.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10448](#)).

Шановні колеги, будь ласка, підготуйтеся до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію... Будь ласка, займіть свої місця. Ми домовилися, що законопроект № 10448 розглядаємо з обговоренням, а законопроект [№ 10450](#) проголосуємо одразу без обговорення, але спочатку нам треба визначити їх невідкладними. Будь ласка, це процедурні рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про визначення невідкладним проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу» (№ 10448) та скорочення строків внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду питання. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 261.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 226.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова авторку законопроекту Дмитрієву Оксану Олександрівну, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ДМИТРИЄВА О.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, колеги! Сьогодні ми розглядаємо два законопроекти – № 10448 та № 10450, які взаємопов'язані та повинні ставитися разом на голосування.

Як ви вже, мабуть, чули, соціальні мережі сколихнула інформація про те, що репродуктивні клітини наших захисників і захисниць можуть бути утилізовані у разі їх загибелі. Це обурює суспільство. Є запит на те, щоб це питання було врегульовано, адже законом, над яким ми працювали більше року і до якого була внесена ця поправка про утилізацію, малося на меті лише дати соціальну гарантію нашим захисникам та захисницям на забір та збереження їхніх репродуктивних клітин.

Ми з колегами, і я дуже дякую всім, хто долучився до роботи над цим законопроектом, підготували законодавчі зміни, що дає можливість врегулювати питання використання клітин у разі смерті особи. Пропонується врегулювати зараз це питання, проголосувавши за внесення змін.

Законопроектом № 10448 пропонується усунути норму щодо утилізації репродуктивних клітин у разі смерті військовика. Натомість ми вносимо пропозицію ще три роки зберігати клітини за рахунок держави у разі загибелі військовика.

У законопроекті № 10450 ми пропонуємо доповнити статтю 281 Цивільного кодексу України новою частиною, яка передбачатиме можливість людини самостійно розпоряджатися своїми репродуктивними клітинами на випадок смерті, а саме: чітко прописуємо, що особа має право скласти заповіт щодо власних репродуктивних клітин і там вказати, що з ними робити у випадку її смерті.

Також, що важливо, ми врегульовуємо питання із тими волевиявленнями, які були здійснені до набрання чинності таким законом. Якщо волевиявлення було нотаріально посвідченим, воно є основою для застосування допоміжних репродуктивних технологій.

Колеги, я прошу підтримати ці законопроекти за основу та в цілому. Вони потрібні сім'ям наших військовиків, бо наші воїни достойні продовження...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається голові Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Третяковій Галині Миколаївні. Будь ласка, Галино Миколаївно.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую головуючому і шановним народним депутатам. Я одразу скажу, що комітет прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект за основу та в цілому. Але від імені комітету я хочу звернути увагу на те, що в засобах масової інформації дуже часто зазначали, що це помилка, я сказала б, що це помилка у лапках і хотіла б у своєму виступі від комітету навести аргументацію, чому саме це не було помилкою під час прийняття оригінального закону.

Метою оригінального закону було, і це зазначено у пояснювальній записці, створення державних гарантій щодо збереження можливості біологічного батьківства/материнства для захисників та захисниць України у випадку отримання ними поранень, які впливають на репродуктивні функції. Власне, у назві самого тоді ще законопроекту звучало лише про поранення.

Водночас я хочу сказати, що прийнятим законом (проект [№ 8011](#)) врегульовувалися питання цивільних відносин щодо репродуктивного матеріалу лише точково. Статтею 290 Цивільного кодексу України встановлюється можливість донорства та взяття у людини не тільки анатомічних матеріалів, але й репродуктивних клітин, проте питання донорства визначено лише на рівні одного Закону України «Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові» і стосується лише крові та її компонентів. Питання відбору біологічного матеріалу регламентується законом. І єдиним нормативно-правовим актом, що визначає механізм реалізації права бути донором репродуктивних клітин, є наказ Міністерства охорони здоров'я України. І та ситуація, яка описана в законі

(проект № 8011), не могла бути повністю описана в тому законопроекті, який наразі прийнятий, тому помилки не було. До того ж ми залучили Комітет з питань правової політики для того, щоб прийняти зараз комплексно закон, без якого не є можливим встановлення цивільних відносин...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Галино Миколаївно.

Шановні колеги, прошу записатися для обговорення цього законопроекту на виступи: два – за, два – проти.

Третьякова Галина Миколаївна, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М. Дякую. Я продовжу свій виступ, ми так і розраховували... Єдиним нормативно-правовим актом, який визначає механізм реалізації права бути донором, є наказ Міністерства охорони здоров'я України. Я хочу нагадати Верховній Раді, що ми провалили законопроект про допоміжні репродуктивні технології, який базувався теж на двох складових: основного закону та Кримінального кодексу України, де була встановлена відповідальність за злочинне використання репродуктивного матеріалу. Але все це стосується саме донорства.

Законом (проект № 8011) не малося на меті використовувати репродуктивні клітини наших захисників як донорів. Мова йшла про те, щоб зберігати клітини на час поранення, а тепер ми розширюємо це право, причому досі ще не врегульовано право на приватне життя.

Комітет з питань правової політики, з членами якого ми потужно два тижні працювали, можна сказати, і вдень і вночі... Я дуже вдячна Ігорю Фрісу, Івану Калауру, Денису Маслову, Сергію Власенку, які напрацювали ту складову, що є невід'ємною від цього законопроекту. Ці два законопроекти пов'язані. Хоча ми сьогодні і не зможемо прийняти, я так розумію, зважаючи на засідання Погоджувальної ради, другий законопроект, але закон про гарантії для наших військовиків має бути чітко пов'язаний із змінами до Цивільного кодексу України і встановленням правового механізму того, у який спосіб може бути чи то заповітом, чи то розпорядженням, чи окремим видом цивільного договору між подружжям встановлене і дане розпорядження про використання репродуктивних клітин у майбутньому. Держава, зі свого боку, має налагодити контрольні механізми за тим, щоб воля людини, яка здала такий репродуктивний матеріал, була повністю виконана.

Вдячна за роботу колегам. Але це тільки верхівка айсберга, вся робота щодо основного закону ще попереду.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Костенко Роман Васильович, фракція політичної партії «Голос». Будь ласка.

КОСТЕНКО Р.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Соломії Бобровській.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соломія Анатоліївна Бобровська, та сама фракція «Голос». Будь ласка.

БОБРОВСЬКА С.А. Фракція «Голос». Ми зареєстрували один із законопроектів, який стосується забезпечення прав військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство, у якому теж класно говориться про забезпечення таких прав у разі загибелі або смерті, яка була пов'язана із захистом Батьківщини. Але один із найважливіших моментів, попри те, що у нас рядок у бюджеті стосується лише з 2025 року, я дуже хотіла б, щоб Міністерство охорони здоров'я України, зокрема, комунікувало щодо своєї помилки, якщо це не помилка Верховної Ради, як це буде працювати в цьому, 2024-му, році, вийшло на публічну комунікацію для того, щоб не було більше жодних різночитань юристів, адвокатів, жінок, чоловіків, які хочуть отримати таку послугу.

Нагадаю вам, що, на наш сором, у країні-окупанті така послуга діє, вона діяла до цієї повномасштабної їхньої так званої довшаної операції. А ми сколихнули суспільство і не показали, що це все може працювати і в 2024 році буде можливим для реалізації. Я дуже просила б представників Міністерства охорони здоров'я України та профільних комітетів у парламенті або поза ним комунікувати у 2024-му році, не чекаючи 2025-го, щодо того, що збереження буде за кошти держави. Це важлива річ, що також є вимогою наших громадян, і базова для військовослужбовців – жінок і чоловіків.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Геращенко Ірина Володимирівна, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Прошу передати слово Марії Іоновій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Іонова. Будь ласка.

ІОНОВА М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Дякую. Шановні колеги! Цей законопроект дійсно спрямований на усунення серйозної прогалини, яка виникла в правовому регулюванні забезпечення права військовослужбовців на біологічне батьківство. Це сталося 22 листопада, тому важливо виправити цю помилку. І ця прогалина заповнюється саме законопроектами № 10448 і № 10450.

Але я також звернула б увагу все-таки на системне рішення, яке ми з вами маємо напрацювати. Важливо підійти до такої теми, як демографія, адже це питання має стати державною політикою нашої країни і складовою національної безпеки. Не варто сприймати людей як рабів і заручників, це також стосується, до речі, і закону про мобілізацію. Нам треба створювати стимули. А стимули – це комплексне питання, це, знаєте, не шматками вирішувати, а відповідально, не боятися говорити і про допоміжні репродуктивні технології, і про заміне материнство. Хочете ви це чи не хочете, прийнято воно чи не прийнято – ми маємо вирішувати ці складні питання. Доросла політика – це не популізм, це не картинки, це відповідальні, важкі, системні та комплексні рішення. Тому так само важливо закріпити це комплексно і фінансово, залучити експертів, репродуктологів, фахівців, тобто тих людей, які знаються в цьому питанні, звичайно, разом із представниками уряду та профільних комітетів.

Дякую, і до рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Михайлу Михайловичу Цимбалюку, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановний пане Голово! Шановні колеги! Попередні промовці говорили про необхідність ухвалення цих двох пов'язаних між собою законопроектів, у яких йдеться про соціальний захист наших військовослужбовців і про те, що держава має гарантувати право на збереження репродуктивних клітин.

Насправді були дискусії, але я приєднуюся до слів подяки всім авторам, пані Оксано, вам за ініціативу і всім тим, хто долучився, і Олені Кондратюк. Бо це, справді, була не помилка, а складність ухвалення закону (проект № 8011), який мав на меті соціальний захист наших військовослужбовців. Відбулося складніше, ми залучили Міністерство охорони здоров'я України і сьогодні маємо механізм того, як фінансувати збереження цих клітин. Попереду ще рішення Комітету з питань правової політики і ухвалення законопроекту щодо внесення змін до кодексу, щоб ми чітко знали, що ці три закони, які вже будуть, працюватимуть на соціальний захист, і воїни матимуть право на те, що їхні репродуктивні клітини слугуватимуть відновленню майбутнього генофонду нашої нації.

Голосуємо в першому читанні за основу та в цілому і ухвалюємо ці законопроекти.

Дякую всім ще раз, голосуємо за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми завершили обговорення цього законопроекту. Прошу зайняти місця, переходимо до прийняття рішення. Я буду почергово ставити на голосування пропозицію про прийняття законопроекту спочатку за основу, а потім у цілому з урахуванням рекомендацій комітету.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10448](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 257.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10448](#)) у цілому з урахуванням пропозицій комітету та необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ми домовилися одразу без обговорення проголосувати наступний законопроект, який пов'язаний із цим. Тому я ставлю на голосування теж почергово.

Найперше. Ставлю на голосування пропозицію про визначення невідкладним проекту Закону «Про внесення змін до статті 281 Цивільного кодексу України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10450](#)) та скорочення строків внесення альтернативних законопроектів до початку розгляду питання. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до статті 281 Цивільного кодексу України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10450](#)) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строків подачі пропозицій і поправок для підготовки до другого читання проекту Закону «Про внесення змін до статті 281 Цивільного кодексу України щодо збереження генофонду Українського народу» ([№ 10450](#)). Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Дякую, колеги.

Ідемо далі. Наступний проект Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо митного оформлення біометану» ([№ 9456](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 222.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, прошу записатися на виступи: два – за, два – проти.

Народний депутат Наливайченко Валентин Олександрович, фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина».

Кириленко Іван Григорович. Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, пане Голово. Шановні колеги, зважаючи на те, що є певні сумніви щодо підтримки цього дуже важливого законопроекту, хочу звернути вашу увагу на такі аргументи на користь його ухвалення.

Головне, усі ви свідки драматичного стану в ключовій галузі нашої економіки – аграрній. Селяни знову порадували державу 80-мільйонним урожаєм, але на все про все нам треба в десять разів менше. Усе інше, крім експорту, дівати нікуди. Експорт, на жаль, постійно блокується, збитки аграріїв шалені, понад 100 мільярдів гривень, відносини з сусідами та союзниками напружилися до критичної межі і позитиву на майбутнє не проглядається. Кардинальний і один із дуже перспективних виходів дає саме цей законопроект: диверсифікувати аграрне виробництво – раз, усунути з нашої землі вбивчу монополію і монокультури – два, запровадити нарешті оздоровчі науково-обґрунтовані сівозміни – три.

Ми вироблятимемо не лише зерно і соняшник (це сировина), а готову продукцію з високою доданою вартістю – біометан. Річ у тому, що Європа в доброму розумінні цього слова буквально зациклена на екологізації свого життя, економіки, довкілля, води, лісів, повітря і, безумовно, чистих видів палива, одним з яких і є біометан. Їм його треба не менше 100 мільярдів кубів на рік, а реальні можливості менше 10, і ми можемо дуже швидко наростити своє виробництво до 10 мільярдів кубів і більше. Ціна питання така, що окупність цього бізнесу два, максимум три роки плюс тисячі нових робочих місць, плюс переробка відходів і звалищ, плюс валютні надходження, плюс завантаження нашої унікальної газотранспортної системи, плюс податки, плюс енергонезалежність. Уже і цього досить, щоб сказати так цьому законопроекту і проголосувати за.

Друзі, голосуємо за!

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Ковальчуку Олександрові Володимировичу. Будь ласка.

КОВАЛЬЧУК О.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 152, Рівненська область, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Гетманцеву Данилу Олександровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Данило Олександрович Гетманцев. Будь ласка.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Цей законопроект про підтримку нової перспективної галузі народного господарства нашої економіки щодо виробництва біометану. Насправді є певний недолік у законодавстві – немає процедури оформлення цього продукту для його експорту за кордон. Ми цим законопроектом цей недолік усуваємо. Але, з іншого боку, я погоджуюся з критиками цього законопроекту, які говорять, що оскільки ця процедура є такою самою, як і оформлення природного газу, то виникають проблеми при експорті біометану, щоб не було маніпуляцій і природний газ не експортувався як біометан у зв'язку з тим, що у нас на сьогодні обмежений експорт природного газу.

З огляду на це ми провели достатньо тривалі та плідні дискусії в комітеті і у висновку комітету відобразили рекомендації до другого читання, які подамо поправками і передбачимо спеціальну процедуру обліку біометану, що не дозволить видавати природний газ за біометан і у такий спосіб обходити заборону уряду щодо експорту природного газу та відповідно негативно впливати на баланс газу в Україні.

Отже, ми як комітет просимо підтримати цей законопроект за основу з подальшим доопрацюванням до другого читання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається Совсун Інні Романівні, фракція «Голос». Будь ласка.

СОВСУН І.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Скажу, мабуть, від членів Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, які теж розглядали цей законопроект і пропонували підтримати його так само в першому читанні. Чому? Тому що для української енергетики ринок

біометану насправді перспективний, це та ситуація, коли є *win-win* для обох сторін, де в рамках загального європейського тренду на «зелене» виробництво ми хочемо заробляти також.

Україна має великий аграрний ринок. Україна може продавати цю продукцію на захід, отримуючи премію на європейських ринках, насамперед німецькому. І я точно знаю, що так само є зацікавленість з боку європейської сторони інвестувати в розвиток цієї галузі в Україні і відповідно купувати український біометан, тобто Україна може заробляти, а Європа – отримувати біометан, який їй потрібен у рамках «зеленого» переходу. Це один із небагатьох випадків, коли ми не просимо в Європи грошей, а просто просимо дати можливість заробляти в межах тих процесів, які вже зараз відбуваються в Європейському Союзі. Я дуже сподіваюся, що цей перший крок надалі відкриє ринок у цьому напрямі і ми зможемо отримати вигоду від «зеленого» переходу в Європейському Союзі, і зрештою в Україні так само.

Дякую за увагу. Прошу підтримати законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається Ніні Петрівні Южаніній, і після цього виступу ми голосуємо.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Будь ласка, Ніно Петрівно.

ЮЖАНІНА Н.П., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги, я трошки поставлю під сумнів ваш оптимізм, хоча дуже його поділяю. Ми з вами 21 жовтня 2021 року прийняли Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку виробництва біометану» ([№ 1820-IX](#)), яким передбачили: належність біометану до альтернативних видів палива, створення реєстру біометану і запровадження гарантій походження біометану. Знаєте, хто був відповідальний за створення цього реєстру? Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Створений цей реєстр? Звісно, що ні. Усе, що ви тут приймаєте, залишається на папері. І тому все, що ви тільки що говорили... Для того щоб рухатися далі, і митниця могла оформлювати біогаз як невикопний газ, треба ще пройти багато етапів відповідно до прийнятих раніше законів.

Мені здається, що основною проблемою на сьогодні ще є те (послухайте, шановні колеги!), що українські гарантії походження біометану досі не мають визнання в країнах Європейського Союзу. Про що ви нині говорите? Про який експорт біометану? Про що зараз іде мова? Насамперед треба виконати дві умови: створити реєстр, наповнити його, провести аудит кожного виробника такого газу, потім ще отримати сертифікацію визнання нашого біометану в країнах ЄС, а тоді вже будемо рухатися далі.

Ми підтримаємо законопроект у першому читанні, але в нас має відбутися дуже велика робота. Якщо ми не підштовхнемо інші наші державні інституції, то нічого з цього не вийде. От і все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до голосування. Прошу зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо митного оформлення біометану» ([№ 9456](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 253.

Рішення прийнято.

Дякую, шановні колеги.

Ідемо далі. Наступний проект Закону «Про організацію належного рівня медичного забезпечення Збройних Сил України» ([№ 10343](#)). Це друге читання. Ми домовилися, що буде по одному короткому виступу від фракцій «Європейська солідарність» і «Батьківщина» та голосуємо.

Будь ласка, від фракції «Європейська солідарність», 2 хвилини. Хто виступатиме? Геращенко Ірина Володимирівна.

Потім ще короткий виступ від фракції «Батьківщина», і голосуємо, тому прошу не розходитися.

Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую, шановні колеги. Це так само законопроект, який об'єднує, співавторства народних депутатів від усіх фракцій. Дякуємо за ініціативу пані Совсун. Він стосується введення стандартів НАТО щодо парамедицини, щоб військові госпіталі та парамедики отримували рюкзаки, що дуже важливо, не якісь там «палені» турнікети, вибачте, а за натовськими стандартами. Ми знаємо, скільки сьогодні на полі бою, коли евакуюють поранених, триває оця боротьба за стабілізацію здоров'я і життя пораненого, якими ці кілька хвилин бувають критичними. Якщо з медиком неправильно сформована аптечка – це катастрофа, це не порятунок життя військовослужбовця, а може бути летальний результат.

У цьому контексті, колеги, дуже важливо, що ми сьогодні підтримуємо цей законопроект. Ми з Марією Іоновою, з багатьма колежанками часто буваємо у військових госпіталях і знаємо потреби саме в медикаментах та медичному обладнанні за стандартами НАТО. І важливо, щоб ми це підтримали.

Хочу також нагадати, що ми давно не бачили в цій залі уряду, з яким є про що поговорити щодо тилового і медичного забезпечення Збройних Сил України.

Ми в рамках парламентського контролю маємо ставити питання, зокрема, і щодо забезпечення наших парамедиків аптечками, турнікетами, необхідним медичним обладнанням, відповідними рюкзаками. Так само дуже важливо, щоб ми ввели цифровізацію процесів щодо військових госпіталів, їх статистики, тому що дуже багато сьогодні проблем з паперовою роботою, а медики мають зосередитися на медицині. Давайте ми з вами ще врегулюємо цифровізацію процесів у військових госпіталях.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, виступ від фракції «Батьківщина», 2 хвилини. Я не бачу, хто виступатиме. Шановні колеги, ви закриваєте доповідача. Хто?

Юліє Володимирівно, будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В. Фракція «Батьківщина». Шановні друзі, я хочу закликати вас підтримати цей законопроект. Чому підтримати? Тому що він неймовірно важливий, зокрема, для створення додаткової мотивації для наших військовиків з повною відданістю захищати Україну.

Що в цьому законопроекті? Тут говориться лише про те, що лікувати наших поранених ми будемо за стандартами НАТО. Це дуже великий крок уперед, тому що сьогодні у нас нерівне лікування, нерівне харчування, нерівна реабілітація, поки що просто не вписуються в стандарти НАТО. Для того щоб розпочати перегляд усіх цих важливих основ для лікування і реабілітації наших поранених, нам дуже потрібно, щоб цей законопроект було прийнято, тоді започаткована буде зовсім інша процедура того, як затверджуватимуться протоколи лікування, як проходитиме процес лікування та реабілітації. Ми, по суті, приймаючи цей законопроект, прагнемо за всіма документами до найвищих стандартів надання медичної допомоги. І я прошу вас підтримати цей законопроект. Це вже друге читання, але такий закон потрібен невідкладно.

Ви знаєте, що у нас працює Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушень законодавства України щодо фінансування лікування та реабілітації військовослужбовців у медичних закладах, до якої входять представники всіх фракцій, я її очолюю. І я можу сказати, якщо такий закон стане реальністю, ми всі разом – тимчасова слідча комісія, парламент, уряд – зробимо все так, як потрібно, для того, щоб наші поранені військовики, наші герої одужали і могли повернутися до нормального, мирного життя.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми завершили обговорення цього законопроекту. Переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про організацію належного рівня медичного забезпечення Збройних Сил України» ([№ 10343](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Шановні колеги, наступний законопроект ми домовилися проголосувати без обговорення. Це проект Закону «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» щодо продовження терміну дії мораторію на виконавчі провадження, заходи примусового виконання рішень та порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств» ([№ 10086](#)) (*Шум у залі*).

Шановні колеги, добре.

Кучеренко, 2 хвилини. Потім голосуємо. Перепрошую, у нього поправки.

КУЧЕРЕНКО О.Ю., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія *Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»*). Фракція «Батьківщина». Дякую, пане Голово, за розуміння. Я попросив виступити 2 хвилини саме для того, щоб... (*Шум у залі*).

Можна тихіше?! Колеги з фракції «Голос»! Колеги, можна тихіше? Дякую.

Я попросив декілька хвилин, щоб акцентувати увагу всього залу та суспільства на деяких принципових моментах.

Найперше. Однозначно цей законопроект ми будемо підтримувати, бо ним вирішується, з одного боку, дуже нагальна проблема заборгованості із виплати заробітної плати шахтарям. Тут, звичайно, не може бути двох думок. Шахтарі, які працюють і виробляють продукцію, мають своєчасно отримувати абсолютно адекватну заробітну плату. У цьому весь зал єдиний. Але, з іншого боку, звертаю увагу всього залу, шахтарів і керівників галузі на те, що, на превеликий жаль, державними вугільними підприємствами уряд управляє дуже неефективно. Про це свідчать результати останнього державного аудиту. І я дякую за принципову позицію новому керівнику пані Піщанській, яка за два з половиною роки перевірила ефективність використання бюджетних коштів за вугільними програмами. Українське вугільне підприємство, по суті, всі гроші спрямовані на зарплатню. І постає запитання: як за ринкових умов у нас досі збиткові шахти, збиткове вугілля? Ціни на електроенергію зросли, прайс-кепи підвищено.

Ми наполягаємо (дякую комітету за підтримку моїх поправок, де, зокрема, про це йшлося) на тому, щоб доручити уряду негайно розробити програму

відновлення платоспроможності вугільної галузі і рекомендувати Рахунковій палаті постійно перевіряти те, як витрачаються бюджетні кошти.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, будь ласка, підготуйтеся до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» щодо продовження терміну дії мораторію на виконавчі провадження, заходи примусового виконання рішень та порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств» (№ 10086) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо діяльності Національного музею Голодомору-геноциду» ([№ 10361](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 214.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, може ми без обговорення його проголосуємо? Можемо? (*Шум у залі*). З обговоренням? Тоді виступи: два – за, два – проти. Боюся, що можна поговорити, і потім, на жаль, не проголосувати.

Представники фракцій і груп, які бажають, запишіться на виступи: два – за, два – проти. Тих, хто бажає виступити, багато.

Железняк Ярослав Іванович, фракція «Голос». Будь ласка.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Просто повідомляю, що ми голосуємо за цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прекрасно, Ярославе Івановичу. Блискучий приклад риторичної майстерності.

Бужанський Максим Аркадійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БУЖАНСЬКИЙ М.А. Пропоную негайно перейти до голосування за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Максиме Аркадійовичу.

Геращенко Ірина Володимирівна, фракція «Європейська солідарність».
Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Прошу передати слово Княжицькому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (одномандатний виборчий округ № 116, Львівська область, політична партія «Європейська солідарність»). Насамперед, колеги, це насправді важливе питання. Ви знаєте, що ми заморозили діяльність музею Голодомору, зараз є змога це відновити для того, щоб усі зарубіжні гості, які приходили сюди, бачили і знали нашу справжню історію, так само як наші діти і школярі. Також необхідно відновити і музей Шухевича у Львові, який знищив ворожий дрон, та інші ще не відновлені пам'ятки. Це теж частина нашої війни і шлях до нашої перемоги.

Стосовно цього законопроекту. Ним пропонується сформувати наглядову та експертну ради при музеї Голодомору. Загалом це, очевидно, позитивно, але є деякі речі, які до кінця незрозумілі. Законопроектом пропонується, щоб в експертній раді було на одну особу більше з-поза меж України і дві особи з експертної ради входили до складу наглядової ради, механізм формування якої непрозорий. Це викликає багато запитань як у представників українських церков, так і в української громадськості.

Очевидно, рекомендуючи прийняти цей законопроект у першому читанні, ми маємо попрацювати над ним до другого читання для того, щоб формування наглядової та експертної рад було прозорим, зрозумілим і надалі правдиво відновлювалася наша історія. У першому читанні голосуємо за.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Морозу Володимирі Вікторовичу, депутатська група «Відновлення України». Будь ласка.

МОРОЗ В.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 59, Донецька область, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Я пропоную проголосувати за цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А можна українською мовою, перепрошую.

МОРОЗ В.В. Так я ж і кажу українською мовою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, будь ласка.

МОРОЗ В.В. Пропоную проголосувати цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оце вже українською. Дякую.

МОРОЗ В.В. І я вам теж дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибі.

Шановні колеги, це були блискучі риторичні виступи, переходимо до основного – до голосування.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо діяльності Національного музею Голодомору-геноциду» ([№ 10361](#)) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 230.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строків подачі пропозицій і поправок для підготовки до другого читання законопроекту № 10361. Прошу голосувати.

«За» – 217.

Рішення не прийнято.

Ну, буде без скорочення строків.

Шановні колеги, надійшла заява від двох фракцій з вимогою оголосити перерву, яку готові замінити на виступ.

Слово надається народному депутату України Пушкаренку. Будь ласка.

Шановні колеги, після цього виступу будемо оголошувати перерву.

ПУШКАРЕНКО А.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу. Шановні колеги! Дорогі українці! Цього понеділка в Житомирі відбувся III Форум з відновлення Житомирщини. І, власне, я радий, що кожний із форумів має сьогодні конкретний результат для відбудови України, зокрема Житомирської області.

У своєму вступному слові, відкриваючи III Форум з відновлення Житомирщини, Перший заступник Голови Верховної Ради України Олександр Корнієнко зазначив, що структура форуму (який відбувся) побудована за структурою майбутньої Конференції з питань відновлення України (URC) у Берліні. І важливо, що сьогодні ми до цього питання маємо багаторівневий підхід, адже потрібно вести дискусію і в політичній площині, і щодо питань

економіки, ролі місцевого самоврядування, де саме на територіях і буде відбуватися відновлення, ну і, звичайно, ролі неурядових організацій.

Також я хочу зазначити, що окремо обговорювалося питання освіти, оскільки Естонська Республіка, яка однією із перших відгукнулася на заклик Президента України Володимира Зеленського про визначення за формулою: іноземна держава відновлює конкретну область, місто, і визначилася із Житомирською областю. Сьогодні ми вже маємо два об'єкти – новий дитячий садочок у прикордонному Овручі і відновлений завдяки допомозі Естонії міст у Малині, який був зруйнований російською ракетою. Португальська Республіка, яка цього понеділка приєдналася до Естонської Республіки у відновленні Житомирщини, також взяла на себе навіть письмові зобов'язання щодо відбудови ліцею № 25 у місті Житомирі – одного з найбільших навчальних закладів нашого регіону.

Під час цього форуму також у рамках освітньої панелі наш міністр освіти, португальський міністр освіти, представники Естонії говорили не тільки про відбудову стін, але і про наповнення освітніх закладів, таких, наприклад, як у майбутньому відбудований ліцей в Житомирі та вже відбудований дитячий садочок в Овручі. Важливе наповнення, адже освіта і технології будуть рушійною силою відновлення.

Я хочу подякувати Міністерству закордонних справ України, яке докладає колосальних зусиль для підготовки URC і спільно з Міністерством економіки України, Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України працює над тим, щоб ми, дійсно, змогли комплексно і повноцінно все відновити. Дякую і пану Банькову, і пані Єніній, нашому посольству в Португалії, пані Михайленко, які доклали зусиль, щоб Португалія приєдналася до цього.

І, звичайно, лейтмотивом цієї конференції і головним завданням, мабуть, для нас усіх щодо питання відбудови є відновлення економіки. Адже, як показує повоєнний досвід Хорватії, Боснії і Герцеговини, без відновлення економіки ми не повернемо людей і повноцінно не відбудуємо Україну.

Дякую.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую всім за плідну роботу.

Зараз я оголошую перерву в нашому пленарному засіданні. Про час і місце його продовження вам буде повідомлено завчасно. Нагадую на необхідності непоширення інформації щодо його початку.

Продовжуємо працювати на перемогу! Слава Україні!